საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტია № 633 1918 წ. ოთხშაბათი სექტემბრის 18. № 633

სახალხო საქმე

ფასი 50 კაპ.

მთავარი კომიტეტის ორგანო

ბაქოდან ინგლისელები სრულიად [illegible] — ბაქოში მიემგზავრებიან გერმანიის [illegible] ნავთისა და მაზუთის საქმეების გამო. — კავკაში ინგუშები სდევნიან ყაზახებს. — გარდაიცვალა ბრეშკო-ბრეშკოვსკაია. — მოსკოვში კიდევ აღმოაჩინეს მემარჯვენე ს-რებ. შეთქმულება.

თავზარდაცემულნი დეკანოზი იოსებ და ოლღა პავლესასული წერეთლები გამოუთქმელის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, ნაცნობთ და მეგობართ უდროოდ მიცვალებას უძვირფასესი და დაუვიწყარი შვილის·

ვერა ვარაზაშვილისას

დასაფლავება სოფ. ცხრუკვეთში, ენკენისთვის 21, შაბათს, დილის 11 საათზე 1317.

ვლადიმერ იოსების ძე, სარა ნიკოლოზის ასული და ბარბალე კობახიძეები, კლოტილდა დაიბერი, ზინა და ვანო ჩლაიძეები გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ, ნაცნობებს და მეგობრებს, რომ დ. ჭიათურაში სექტემბრის 15-ს უდროოდ გარდაიცვალა მათი უძვირფასესი რძალი

ვერა ვარაზაშვილისა

დასაფლავება ს. ცხრუკვეთში სექტემბრის 21-ს, დილის 11 ს. 2023

ხუთშაბათს, სექტემბრის 19-ს, ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში გადახდილი იქნება ორმოცის დღის პანაშვიდი ტრაგიკულად აღსრულებულის

კორნელის დავით [illegible] ძე წერეთლის

სულის მოსახსენებლად, რასაც განსვენებულის დეიდაშვილები ელენე ჩერქეზიშვილისა დ ნიკოლოზ მაჩაბელი აუწყებენ ნათესავთ დ ნაცნობთ. პანაშვიდი დაიწყება 2 საათზე. 2024

[illegible]ესპინე გრიგოლის ასული, ვერა პავლეს ასული და ალექსანდრე დი[illegible]ტრის ძე წერეთლები გამოუთქმელი მწუხარებით აუწყებენ საზოგადოებას პირველნი ძვირფასის სიძის, ხოლო მეორე საყვარელი ქვისლის

ლევან კონსტანტინეს ძის აბაშიძის

ტრაგიკულად დაღუპვას. 2025

[illegible]ლებული ოჯახი: ფოთის ექიმი ვეტერინარი თედო ცინცაძე და [illegible] შვილნი: თამარ და ბაბო აუწყებენ ღრმად მოხუცებულ დედ-მამას, [illegible]სავთ, რომლებიც იმყოფებიან ქ. კავკავში და ნაცნობთ, რომ კვირას [illegible]მბრის 8-ს, დილის 10 საათზე, ქ. ფოთში უეცრად, გულის სიგანივრით გარდაიცვალა

ვარო (ბაბო) ივანეს ასული

[illegible]ის მეუღლე და ამხანაგი; უკანასკნელების — სამაგალითო ქართველი [illegible]დროებით დაიკრძალება ქ. ფოთში, სექტემბრის 10-ს. 2028

[illegible]ნალის მთავრობის გიმნაზია ამით აცხადებს რომ სწავლა დაიწყება ოქტომბრის 1-ს, მისაღები [illegible]ორებითი გამოცდები სექტემბრის 27—30-ს. მიიღებიან მოწაფეები 5, [illegible]ასებში. თხოვნები უნდა გამოიგზავნოს გიმნაზიის დირექტორის სა[illegible] 2026

[illegible]ცხადება ქართულ დემოკრატიულ რესპუბლიკის რკინის გზის სამართველო აუწყებს უკვე შემდგარ არ[illegible]ნუ პირთ რომლებსაც შეუძლიანთ შეადგინონ პასუხისმგებელი და ძლიე[illegible]ლი სათანადო წინდით. არტელმა უნდა აწარმოოს, როგორც მთავარი [illegible]დაგის საწყობების საქმეები და გაგზავნა სხვა და სხვა მასალებისა სა[illegible]ანა. გარდა ამის არტელმა უნდა იყოლიოს სამყოფი რიცხვი არტელჩი[illegible]ადოვჩიკებისა, მათ თანაშემწეებისა, მასალის დამტარებელისა, დარა[illegible]უშებისა; სურვილის განზრახვა უნდა შემოიტანონ სამასალო სამსა[illegible]გვიანეს სექტემბრის 25-სა 1918 წ. დღის 12 საათამდინ.

[illegible]ებით პირობები ჩაბარებისა შეიძლება გაიგონ სამასალო სამსახუ[illegible]ან ყოველ დღე 9—3-ს დღისა გარდა უქმეებისა. 1326

განათლების სამ. ნისტროს უწყებაში მყოფი

[illegible]იმნაზია მოზრდილთათვის

[illegible] 7 და 8 კლ. და მოსამზ.) კიევის უნივ, პრივ-დოც. **ნ. სპილიოტის** [illegible]ასწავლებლის **ა. ვალობუევ**ის ხელმძღვანელობით. მიღება ყველა [illegible]ებით ან ეგზამენებით. სწავლა იწარმოებს საღამოობით. ვაკანსიები [illegible]ების და ცნობების მიღება 10—2-მდე და 4—7 საათამდე. პუშკინის [illegible]ილიოტთან. 1319

ცირკი „მოდერნი“

(ყოფილი ძმ. ეფიმოვებისა, მიხეილის ქუჩა)

დღეს, ოთხშაბათს სექტემბრის 17-ს

გალა წარმოდგენა.

დღეს დუეტი ცნობილი მარიამ და ანტონ ზინკოვსკებისა უკანასკნელი გასტროლი ალისა მონაწილეობენ აგრეთვე: სლასტუშინსკი, ესმერალდა და სხვ.

ანონსი: მზადდება ბენეფისი სლასტუშინსკისა.

დასაწყისი 8 ნახ. ს. დასასრული 11 საათზე.

მთავარი ადმინისტრატორი **პ. ელიზაროვი** 2017

ვაჟთა და ქალთა გიმნაზია

ნ. გ. თევზაძის

[illegible]იანი, ახალი ტიპის, 8 კლასის კურსი გაივლება 4 წელიწადში.

ქ ს ე ნ ა ს ქ. № 11

[illegible]ბი მიიღება ყველა კლასებში. საგნების სწავლება რუსულად ქართვე[illegible] საქართველოს ისტორია და ლიტერატურა სავალდებულო საგნებია. მა[illegible]მოობით. მოწაფეები მიიღებიან განურჩევლად ეროვნებისა და ხნისა [illegible]შესაფერ კლასებში, ვისაც მოწმობა არ აქვს — გამოცდით. მეხუთე [illegible]დელად მიიღებიან ის პირნი, რომლებსაც გათავებული აქვთ უმაღლეს [illegible]ავლებელი ან და სხვა შესაფერი კურსის სასწავლებელი. კანცელარია [illegible]მოს 4—8 ს. **გიმნაზია აძლევს მოწაფეებს უფასო სახელმძღვა**[illegible]ღიური მეცადინეობა დაიწყება 2 ენკენისთვიდან.

გიმნაზიის გამგე **ს. ნ. შულგინი.**

განცხადება

ფოთ ქალაქის გამგეობა ამით აცხადებს, რომ ოცდახუთს სექტემბერს ამა 1916 წ. შუადღის 12 საათზე ახალი დროით, ქ. ფოთში, ქალაქის გამგეობის დარბაზში, მოხდება შეჯიბრებითი ვაჭრობა, რომლითაც გაიცემა იჯარით, ექვსი თვის ვადით, ქალაქის განკარგულებაში მყოფი 11 პატარა ზომის, მატორიანი გემი და სამი „ბარჟი“, დაწვრილებითი პირობების და თვით გემების განხილვა დათვალიერების მსურველმა უნდა მიმართოს ქალაქის გამგეობას.

1322 ფოთის ქალაქის გამგეობა.

ტფილისის კბილის ექიმთა სკოლა

ექ. ნევტონოვის და ზიკეევისა. თხოვნების მიღება 1 და მე-5 სემესტრისათვის ჩასარიცხად გაგრძელებულია.

1320 სწავლის დაწყება ენკენისთვის 20-ს.

განათლების სამინ. უწყებაში მყოფი

პუშკინის უფლებიანი გიმნაზია

ქალთა და ვაჟთათვის

დაარსებიდან მესამე წელიწადი. არის საანბანო, მოსამზადებელი 1—7 კლასები. განსაკუთრებული ყურადღება აქვს მიქცეული ქართულ და სომხურ ენას და ლიტერატურას. მიიღებიან ეგზამენებით და თუ მოწმობები აქვთ უეგზამენოდ. ცნობების და თხოვნების მიღება შეიძლება ძველ შენობაში: პუშკინის ქ. № 4, 10—2 და 5—7 საათამდე. 1318

ჭიათურის შავ[illegible]-ქვის მოვ[illegible]ველთა საბჭოს

ქალთა სასწავლებლის პედაგოგიური საბჭო ამით აცხადებს, რომ დაბალ სასწავლებელში იწყება გამოცდები 20 ენკენისთვეს და უმაღლეს პირველ-დაწყებითი სასწავლებელში 23 ენკენისთვეს. სწავლის დაწყების დრო იქნება გამოცხადებული თვით სასწავლებელში. 2015

გამოვიდა და იყიდება

უნივერსიტეტის და თეატრის

5.000.000 მან.

ლატარიის ბილეთები

ბილეთი ღირს 25 მ.

პირველი მოგება 100.000 მანეთია.

ბილეთები იყიდება იქ, სადაც გამოცხადებულია. 131[illegible]

ტფილისი, სექტემბრის 18

ბაქოს დაცემა. ბაქო დაეცა, თათრებმა აიღეს თავისი უძვირფასესი სავანე. ცნობა უკვე იყო, რომ ადერბეიჯანის მთავრობა მთელ თავის შემადგენლობით განჯიდან ბაქოში გადავიდაო. ამნაირად სომხურ-ბოლშევიკური და ბოლო დროს დაშნაკცაკანების, ბიჩერახოვის და ინგლისელების ავანტიურა მოისპო, ამიერ-კავკასიის ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი გაიწმინდა ყალბი ელემენტებიდან და ამიერიდან შესაძლოა ორგანიული მუშაობა უფრო წესიერ კალაპოტში ვაწარმოვოთ.

ბაქოს აღებას დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო ოსმალეთისათვის სპარსეთში ინგლისელების დასამარცხებლად, არა მხოლოდ ადერბეიჯანისათვის, რომლის ზურგში ხმალ ამოღებული ბრბო იდგა სისხლის აღების გრძნობით გაქღენთილი, არამედ ამ აქტს დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც საქართველოსათვის, ისე სომხეთისათვის.

დანაწილებული ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკები პოლიტიკურ და ეკონომიურ გალიად გარდაიქცა ამავე დროს, სადაც ხან ნავთის უქონლობა იწვევს საბედისწერო განგაშს და ხან მარილის სიმცირე სტანჯავს საზოგადოებას, ეს გალია უნდა დაიფუშოს და ორგანიულ ერთეულებს შორის აღსდგეს ამხანაგური, ფედერატიული კავშირი. ზღაპარი იქნება ჩვენი არსებობის უზრუნველყოფა და ცხოვრების ნორმალურ კალაპოტის აღდგენა თუ ერთი ხელის დაკვრით სამუდამოდ დავანგრიეთ საუკუნოების განმავლობაში შექმნილი შრომის და სიმდიდრის განაწილება მეზობელ სახელმწიფოებს შორის. ბაქოს აღება უნდა იყოს აქტი არა მარტო ანარქიის მოსპობისა, ის უნდა იყოს უმნიშვნელოვესი ფაქტორი სამ რესპუბლიკის შორის ეკონომიური დამოკიდებულების განმტკიცებისა. დიდი ხანია ბაქოსათვის არ გაგვიგზავნია არც ერთი დარგი ჩვენი სოფლის ნაწარმოებისა. რუსეთს მოგლეჯილი ბაქო მხოლოდ ჩვენი ქვეყნიდან მიიღებს ხე-ტყეს, შეშას, ერბოს, სიმინდს, ჩაის, დაფნას, თხილს და ყოველგვარ ბოსტნეულს და ხილეულს. ჩვენც კაი ხანია არ მიგვიღია მაზუთი, ნავთი და მაზუთის პროდუქტები, სხვა და სხვა ზეთი, არ მიგვიღია აგრეთვე ბრინჯი, თევზი და სხვა საქონელი, რომელიც მოდიოდა ბაქოს სიცოცხლით.

ჩვენი ცხოვრების მოგვარება მხოლოდ ამ ბუნებრივ ურთი-ერთობის განცხოველებას შეუძლია. ამასვე ხელს შეუწყობს უმთავრესად რკინის გზის საქმის მოგვარება, რომელიც უდიდესი არტერიაა სამივე რესპუბლიკის სიცოცხლისათვის. პირველი, რაც უნდა დაუყონებლივ მოხდეს ბაქოს აღებით სარკინისგზო მიმოსვლის აღდგენაა. მიმოსვლის არევდარევით დაფუძნებულია სურსათის დაგროვების და განაწილების საქმე, მგზავრობა შეუძლებელი გახდა და ხალხი დრტვინავს ასეთ უბედურობას. ბაქოს ამ მხრივ დიდი საქმის გაკეთება შეუძლია, ჩვენი რკინის გზა ბაქოს ნავთის მიხედვით იყო მოწყობილი და ამ წყაროს ისევ გაჩენა ადვილად გამოიწვევს სასურველ წყობილების ჩამოგდებას. ეს საჭიროა პირველ ყოვლისა ყველა ჩვენი მეზობელი და მეგობარი სახელმწიფოებისათვის და ჩვენი მთავრობის უდიდესი დანიშნულებაა ამ მხრივ დაჩქარებით გადადგას სათანადო ნაბიჯი.

ერობის ერთეულები

უკვე გამოვსთქვით პრინციპიალური მოსაზრება საერთოდ ადგილობრივი თვითმართველობის შესახებ: ერთის მხრით თუ იგი უნდა გამოხატავდეს სრულს ავტონომიას, მეორეს მხრით უნდა შეუფარდდეს დღევანდელი მდგომარეობის სახელმწიფოებრივ იდეას, სახელმწიფოსა და ერის მთლიანობის ინტერესს.

ახლა განვიხილოთ ერობის კონკრეტიული სახე, რა და რა ერთეულს უნდა წარმოადგენდეს, რამდენ საფეხურისაგან უნდა შესდგებოდეს. რუსეთის ბატონობის დროს რომ რამდენიმე თათბირი გაიმართა ჩვენში საერობო თვითმართველობის შემოღებისათვის, ქართველი დელეგატები მოითხოვდნენ საგუბერნიო, სამაზრო და სოფლის საზოგადოების ერობას, უკანასკნელს განსაკუთრებით მხარს უჭერდა გლეხობა. უმრავლესობა კი მთავარს ყურადღებას აქცევდა საგუბერნიო და სამაზრო ერთეულს, ხოლო წვრილს ერთეულს ისე დაჟინებით არ მოითხოვდა იმ მოსაზრებით რომ ჯერ თვითონ რუსეთში არ შემოუღიათ და ჩვენ როგორ მოგვცემენო.

დღეს შეგვიძლია თავისუფლად შევხედოთ საკითხს და დავაფასოთ იმის მიხედვით, თუ რამდენად უმჯობესია ჩვენთვის. ჩვენს რესპუბლიკას მცირე ტერიტორია უკავია; წართმეული ადგილებიც რომ დაგვიბრუნდეს, ორს გუბერნიას ძლივს შევადგენთ. ამიტომ თავისთავად ცხადია, რომ საგუბერნიო ერობის დაწესება ჩვენში სრულებით მეტი ხარჯი და ბარგია და საქმესაც არაფერს შემატებს. რამდენადაც ვიცით, გადაწყვეტილია მოისპოს საქართველოს ადმინისტრატიული დანაწილება გუბერნიებად. სრულიად ბუნებრივია, რომ ჩვენი ქვეყანა დაყოფილი იყოს მხოლოდ მაზრებად, რომელთაც პირდაპირი კავშირი ექნებათ ცენტრალურ მართველობასთან. ამისდაგვარი უნდა იყოს საერობო ერთეულიც. უნდა დაწესდეს მხოლოდ სამაზრო ერობა, რომელიც შეუფარდდება ეხლანდელ ადმინისტრატიულ მაზრებს ზოგიერთის შესწორებით. მაგალითად აუცილებლად საჭირო იქნება ტფილის—დუშეთ—თიანეთის და თელავ სიღნაღის მაზრათა საზღვრების გადაწევ გადმოწევა, გორის მაზრის ორ ერთეულად გაყოფა და სხვა. საერთოდ ჩვენს მაზრებს მთლიანი გეოგრაფიულ-ისტორიული ხასიათი აქვთ და ეს უეჭველია ხელს შეუწყობს მათ საერობო მეურნეობის მოწყობას.

სამაზრო ერთეულის ხელში უნდა მოთავსდეს ყველა ის საქმე, რომელიც წინანდელის განსაზღვრით საგუბერნიო ერობას უნდა ჰქონოდა, აგრეთვე მეტი წილი უწინდელი სამაზრო ერობის საქმეებისა. იმ საქმეების გასაძღოლად რომლებიც შეეხება რამდენსამე მაზრას, უნდა მოეწყოს დროებითი თუ მუდმივი კავშირი დაინტერესებულ მაზრებისა. იქნება ეს საერთო საქმე გზა, სკოლა, საავადმყოფო თუ სხვა — მაზრები ადვილად შეერთდებიან ამ საერთო განსაზღვრულ მიზნისთვის, გამოიღებენ შესაფერს ხარჯს და სათანადო ორგანოსაც გაიჩენენ. ამასთანავე შესაძლებელია — და ფრიად სასურველიცაა — რომ დრო-გამოშვებით გაიმართოს მთელი საქართველოს ყველა მაზრის ერობის წარმომადგენელთა ყრილობა.

მეორე და უკანასკნელი საერობო ერთეული უნდა იყოს სოფლის საზოგადოების ერობა, რომელიც დღეს გაუძღვება ნაწილს იმ საქმეებისას, რომელიც წინანდელის გეგმით უნდა ყოფილიყო სამაზრო ერთეულის ფუნქცია. სასოფლო საზოგადოების ერობას ფრიად დიდი ადგილი ეკუთვნის ადგილობრივ თვითმართველობის განვითარებაში. ამ ერობას პირდაპირი კავშირი აქვს ხალხთან, სოფლის მკვიდრთან და იგი საუკეთესო საშუალებაა ადგილობრივ საჭიროების დასაკმაყოფილებლად და თან საუკეთესო სკოლა ხალხის აღსაზრდელად, თვითმოქმედების მისაჩვევად. მაზრა ცოტა შორს არის, ყველასთვის მისაწვდომი არაა, მოითხოვს დროს, ცოდნას. უბრალო მკვიდრი ამას ვერ მოახერხებს, ვერ შესძლებს სამაზრო ერობის ხმოსნობას, მაგრამ მას ადვილად შეუძლიან ნაყოფიერად იმოღვაწოს სოფლის საზოგადოების ერობის ფარგალში და აქ მიიღოს ის გამოცდილება, რომელიც შეაძლებინებს შემდეგ კიდეც გაათართოვოს თავისი მუშაობა.

შეიძლება ვინმემ სთქვას, რომ ამისთვის უმჯობესი იქნებოდა ყოველი სოფლის ცალკე ერობის დაწესება. მაგრამ ჩვენი სოფლების სივრცე და რაოდენობა ერთნაირი არაა, ზოგი მეტად დიდია, ზოგი მეტად მცირე, სულ რამდე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნისამე კომლისაგან შესდგება. ამიტომ ვალა ვერ შესძლებს თავის საქმეების მართვას, საამისოდ არც სახსარი ექნება და არც საჭირო კაცები ეყოლება. მომავალში შესაძლებელია ჩვენში ყოველ სოფელს მიეცეს საერობო თვითმართველობა, ხოლო დღეს-დღეობით უნდა დავკმაყოფილდეთ მარტო სასოფლო საზოგადოების ერობას, რომლის მოვალეობა იქნება რამდენიმე სოფლის მოვლა-პატრონობა...

ყოველთვის ცხარე კამათს იწვევდა თათბირების დროს სოფლის და ქალაქის დამოკიდებულება: უნდა შესულიყვნენ ქალაქები საერთო ერობაში, თუ უნდა შეედგინათ ცალკე ერთეულები. ვაჭრობა მრეწველობის წარმომადგენელნი დარწმუნებით იცავდნენ იმას, რომ თუ ქალაქი და სოფელი შეერთდა, ქალაქს მეტი გადასახადი დააწვება კისერზე, ამიტომ ქალაქები უნდა გამოცალკევებულ იქნენო. ამაზე სამართლიანად უპასუხებდნენ: ქალაქი უფრო სარგებლობს სოფელს, ვიდრე სოფელი ქალაქს, სოფელი კვებავს ქალაქს და თავის ჯიბიდან რომ რამე რამე გაიმეტოს სოფლის სასარგებლოდ, ეს სრულიად სამართლიანი არისო.

უკანასკნელმა საერობო თათბირმა მარტო ტფილისი გამოყო ცალკე სამაზრო ერობად, მაგრამ საგუბერნიოში შეიტანა. ეხლა რადგან ჩვენში საგუბერნიო ერთეული არ იქნება, ამიტომ ტფილისის ცალკე დატოვება შეუძლებელია, იგი აუცილებლად უნდა შეუერთდეს მაზრის ერობას.

ასეთი უნდა იყოს ერთის თვალის გადავლებით ჩვენი ერობის ერთეული.

სამ. ფირცხალავა.

მთავრობაში

სახალხო განათლების მინისტრმა შუამდგომლობა აღძრა მინისტრთა საბჭოს წინაშე, რომ კავკასიის მუზეუმს გაუხსნან 100 ათასი მანეთის კრედიტი ფიცრული ლობის მოსახსნელად, ქვაფენილის და ქვის ლობის გასაკეთებლად.

ომის დეპეშები

დასავლეთის ფრონტი.

პარიზი. 9—16. მთელი დღე-ღამის განმავლობაში ფრანგები განაგრძობდნენ თავის იერიშებს სანსის ჩრდილო-დასავლეთით და აღმოსავლეთით: მიუხედავად გერმანელების სასტიკი წინააღმდეგობის ფრანგებმა მაინც შესძლეს წინ წაწევა 1 კილომეტრით, დაახლოვებით 4 კილომეტრის ფრონტზე. ფრანგების ჯარმა კიდევ დაატყვევა 600 კაცი და ხელთ იგდეს 2 ასხუთმილიმეტრიანი ზარბაზანი. ფრონტის დანარჩენ ადგილას საგულისხმო არაფერი მომხდარა.

ამერიკელების ცნობა. 9—16. წმ. მიხეილის სექტორში გარდა ადგილობრივი ბრძოლისა, რომლის დროს ჩვენ ტყვეები წამოვიყვანეთ, საგულისხმო არაფერი მომხდარა.

ბერლინი. 9—16. კრონპრინც რუპრეხტის და ბოინეს ლაშქარი. ლისის ჰელაში და ლაიასის არხის სამხრეთით ჩვენ გაბრწყინვალედ ვიმოქმედეთ. გავრინკურტსა და ეპეის შუა დილით ადრე საარტილერიო ბრძოლა გაჩაღდა: ბრძოლას იერიშები მოჰყვა გავრანკურთან და მის სამხრეთით. მტერი მოვიგერიეთ მთელი დღის განმავლობაში ზომიერი ბრძოლა იყო. ფერმონდის ჩრდილო აღმოსავლეთით, გოლნონის ტყესთან და ლასინიელ-გრანდთან ქვეითა ჯარებს შორის ბრძოლაა.

გერმანელ კრონპრინცის ლაშქარი. ელეტსა და ენს შუა ნაწილობრივი ბრძოლაა. მტერმა დილით ამაოდ მოიტანა იერიშები, საღამოს მან განაახლა თავისი აგრესიული მოქმედება. საერთოდ მტერი მოვიგერიეთ. მტერმა მოახერხა გარღვევი ადგილის გაფართოვება ვეილის სამხრეთით გამაგრდა. ენსა და ვესლეს შუა მტრის ქვეითა ჯარმა უნარი ვერ გამოიჩინა.

ჰალვიცის ლაშქარი. კოტ-ლორენიდან მოზელამდე საარტილერიო მოქმედება საღამოს გაცხოველდა. ჩვენი ახალი ხაზების წინ არა ერთხელ გაჩაღდა ბრძოლა ქვეითა ჯარებს შორის; ბრძოლის დროს ჩვენ მრავალი კაცი დავატყვევეთ საღამოს მტრის ხელში იყო დაახლოვებით ფრენნ სენ-ვილენ გომონ-ჰემბერკურტის ხაზი.

ჰერცოგ ალბერტის ლაშქარი. მტრის იერიშები ლოტარინგიის ფრონტზე მოვიგერიეთ.

გუშინ ღამით ჩვენმა საყუმბარისმფრქვეველო ესკადრამ პარიზში ჩაჰყარა ... გუშინ ჩვენ 21 ჰაეროპლანი და 15 საჰაერო ბალონი ჩამოვაგდეთ.

ლონდონი. 9—16. გუშინ მტრის 7 ჰაეროპლანი ძირს დაეშვა; რა დაემართათ, არ ვიცით მტრის 8 საჰაერო ბალონი დამწვარია. ფრანგების ჰაეროპლანები კიდევ ენერგიულად მუშაობენ. ღამის განმავლობაში ფრანგების საყუმბარისმფრქვეველო ესკადრამ 23 ტონი ასაფეთქებელი მასალა ჩამოჰყარა ლაონის, მორტიეს, ჟიუნვილის, კონფლონის და მარსლატურის სადგურებზე. ფრანგმა მფრინავებმა მრავალი ადგილი დაზვერეს და სურათები გადაიღეს მტრის ხაზების უკან.

ბერლინი. 9—15. საღამოს ცნობა. ელეტსა და ენს შუა მტერმა განაახლა იერიშები, მაგრამ უნაყოფოდ. სხვა ფრონტზე ახალი არაფერი მომხდარა.

ბერლინი. 9—15. ბრძოლის მთავარ ფრონტზე ლენსიდან სუასონამდე ინგლისელები განაგრძობდნენ თავის იერიშებს სექტემბრის 13-საც, კომბრეს სექტორში, იმ დროს, როდესაც ფრანგებმა დასვენების შემდეგ კვლავ დაიწყეს შეტევა სენ-კვენტინაზე და ელეტსა და ენს შუა, გავრინკურტის რაიონში ინგლისელთა იერიშები გერმანელთა კონტრ იერიშებში გადაიხლართა: ამ შეტაკების დროს გერმანელები შეიჭრნენ სოფ. სავრინკურტის ნანგრევებში და 37 ტყვე წამოიყვანეს. გუზეკურტთან ინგლისელები სცდილობდნენ ახალ იერიშების მოტანას. იმ დროს, როდესაც ინგლისელები ძლიერ ცეცხლს ამზადებდნენ გერმანელთა ჯარის გასახვევად, მოულოდნელად იმათ იერიში მიიტანეს ამ სოფლის დასავლეთით. მა რამ გერმანელებმა ისინი დაამარცხეს: 25 ტყვე იგდეს ხელთ და ინგლისელებმაც დაიხიეს. ფერმანდთან ბრძოლაში რამდენიმე ავსტრიელი დავატყვევეთ. ნაშუადღევს და საღამოს ფრანგებმა იერიშები განაახლეს ტყიან ადგილებში, შარშან რომ ბრძოლა იყო, უაღრესად გაძლიერდა საომარი მოქმედება. ფრანგების ყველა ცდა დაამარცხეს გერმანელებმა ჰაეროპლანების დახმარებით. მაასსა და მოზელს შუა სიწყნარე იყო. მას შემდეგ რაც დამარცხდა გენ. ფოშის ცდა,—რომ გზა მოეჭრა გერმანელებისათვის და მიელის სექტორში, ფრანგებსა და ამერიკელებს იერიშები აღარ განუახლებიათ. უდროო და ამაო იყო რადიო ცნობები წმ. მიელის გარნიზონი უმწეო მდგომარეობაში არისო. ვერც ფრანგებმა და ვერც ამერიკელებმა ვერ შესძლეს ისე ღრმად შეჭრა, რომ გზა მოეჭრათ გერმანელთა ჯარისათვის. რადგან ამ ადგილის გაწმენდა დღისით მზადდებოდა, გატანილ იქმნა საარტილერიო მასალა მთლად, თუმც რამდენიმე ზარბაზანი და კაცი დავკარგეთ. წმ. მიელის სექტორში პირველად მიიღეს დიდ ბრძოლაში მონაწილეობა ავსტრიელ-ჰუნგრელებმა კოტელის მაღლობის სამხრეთით. ბრძოლაში გერმანელებთან ერთად მათ დაამტკიცეს თავისი ძმობა და მოკავშირეობა.

უცხოეთი

მოსკოვი 9—15. ც ალმ კ. ბიულეტენი აღმოაჩინეს მემარჯვენე ს.-რევ. შეთქმულება მერვე ლაშქრის სამხედრო საბჭოს წინააღმდეგ.

მოგილიოვის და მინსკის ბურჟუაზიამ დაადგინა გადასახადი ამ რაიონის გაწმენდა გერმანელებისაგან. იტყობინებიან, რომ ბურჟუაზია თეთრ გვარდიას ადგენს რათა შეიარაღებული ძალით ხელი შეუშალოს ბელორუსიის შეერთებას საბჭოთა რუსეთთან.

კონტრ-რევოლიუციონურ მოქმედებისათვის დახვრიტეს ცნობილი ქალი ბოჩკარევა, რომელიც კერენსკის დროს დამრტყმელ ბატალიონებს ადგენდა.

დამტკიცებულია რუსეთ-გერმანიის დამატებითი ხელშეკრულება.

ნაუენიდან იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა რუსეთის რევოლიუციის დიდედა ბრეშკო-ბრეშკოვსკაია.

გერმანიასა და უკრაინის შორის მოლაპარაკება სწარმოებს თავისუფალ ვაჭრობის აღდგენის შესახებ

ფინლანდიის მთავრობამ დეპუტაცია გაგზავნა გერმანიაში პრინც ფრიდრიხ კარლოს ჰესენელთან. მას ფინლანდიის მთავრობა წინადადებას აძლევს მიიღოს ფინლანდიის სამეფო გვირგვინი პრინცმა თავისი თანხმობა განაცხადა.

მოსკოვი. 9—15. სკანდინავიის მუშათა კონფერენციაზე მთავარ საკითხად იყო საკითხი ხალხთა შორის ზავისა და ინტერნაციონალის აღდგენისა.

ახალი ამბავი

✦ **საქართველოს სახელმწიფოს გერბი.** ეროვნულმა საბჭომ გუშინდელ თავის სხდომაზე, ხანგრძლივი კამათის შემდეგ, დიდის ხმის უმეტესობით მიიღო და დააკანონა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის სახელმწიფოებრივი გერბი. გერბი უნდა გამოხატავდეს თეთრ გიორგის შვიდის მნათობით.

✦ **კავკავიდან** ჩამოსული მოგვითხრობს, რომ მდგომარეობა მეტად გამწვავებულია ყაზახებს არ სტოვებენ ქალაქში, ინგუშები მეტად ცუდად ექცევიან მათ. მეტად გაძლიერებულია ძარცვა-გლეჯა ინგუშებმა ყაზახებს 50 ათასი მანეთი გამოართვეს, დაპირდნენ, რომ მათ უხიფათოდ გაიყვანდნენ კავკავიდან, მაგრამ პირობა არ აუსრულებიათ

✦ ამ დღეებში ბაქოში მიემგზავრებიან გერმანიის დელეგაციის წევრები ნავთის და მაზუთის შემოტანის საქმის მოსაგვარებლად.

✦ **ანარქია ახალ ბაიაზეთში.** ახალ ბაიაზეთში ანარქია გამეფდა. ბაიაზეთის მაზრის წარმომადგენლებმა სომხეთის მთავრობას მიმართეს თხოვნით, რომ სტ. კორლანოვი კომისრად დანიშნონ ბაიაზეთში წესრიგის საჩქაროდ დამყარებისათვის.

✦ **ბაქოს შესახებ** გერმანიის დელეგაცია იტყობინება, რომ თუმცა ინგლისელები განდევნილი არიან ბაქოს საზღვრებიდან, მაგრამ ადვილი შესაძლებელია ინგლისელებმა კასპიის ზღვიდან თავის გემებიდან ქალაქს ყუმბარები დაუშინონ. ადერბეიჯანის მთავრობა სცდილობს თავიდან აიცილოს ქალაქს ასეთი მოვლენა.

✦ **ბაქოს აღების გამო** მაიდანზე მეჩეთში წირვა გადაიხადეს.

✦ **დაჯარიმება.** ტფილისის ქალაქის მილიციის უფროსმა, რძის ნიხრის მეტ ფასზე გაყიდვისათვის დააჯარიმა ექ ბონდარევი და ალ. ისაევი. პირველი 300 მანეთით, მეორე 200 მანეთით. ამხანაგობა „სინტეზი" დაჯარიმებულ იქმნა 500 მანეთით ცუდი კვასის გაყიდვისათვის

✦ **თავდასხმა.** სექტემბრის 17 ს ღამით უცნობ ბოროტ-განმზრახველებმა ბრიგადირის ქუჩაზე № 23 გატეხეს ელ. შმუკოვის სახლის კარები და წაიღეს სხვა და სხვა ძვირფასი ნივთები 3000 მანეთისა.

✦ **ქართულ სამუსიკო საზოგადოების გამგეობამ** დაადგინა შეადგინოს მომღერალთა გუნდი, მუსიკალურ კულტურის აღდგენის მიზნით. ეს საქმე ფრიად მოსაწონია მით უმეტე, რომ მოწაფეები უფასოდ ისწავლიან სიმღერას და მიიღებენ მუსიკალურ განათლებას. სამუსიკო საზოგადოებამ ტფილ. სამხატვრო კონსერვატორიაში შეიტანა მოხსენება, რომ კანსერვა ორიის მასწავლებელ-პროფესორებმა ქართ. სამუსიკო საზოგადოების სასწავლებელში ასწავლონ, კანსერვატორიის გამგეობა დათანხმდა ამაზე

✦ **ქურდობა.** სექტემბრის 14-ს ღამით, გიორგი ბაზიევის სახლიდან, მისი სახლში არ ყოფნის დროს, გაიტანეს ძვირფასი ნივთები 8925 მან.

✦ **დატუსაღება.** ტფ. ქალაქის მილიციელებმა სასტუმრო „აპოლო"-ს ჩხრეკის დროს იპოვეს თოფები და რამდენიმე საექვო პირი დაატუსაღეს

✦ **ალბულაღი** გერმანიის დელეგაციის ცნობით ალბულაღში უწესოების საბოლოოდ ლიკვიდაციისათვის ჰაეროპლანიდან ყუმბარები დაუშინეს იმ ადგილებს, სადაც აჯანყებულნი დაბანაკებულნი იყვნენ.

✦ **თავის მოკვლა.** სექტემბრის 17-ს საღამოს 7 საათზე ანდრეევის ქუჩაზე სახალხო რაზმელმა ნიკოლოზ მელაძემ თავი მოიკლა მიზეზი გამოურკვეველია.

✦ **ქართული ლატარია.** ოთხშაბათს, 18 სექტემბერს, საღამოს 7 სათზე, ქართულ კლუბში დანიშნულია კალთა კრება, რომელზეაც უნდა შემუშავდეს წესი ქართული ლატარეის ბილეთების საჯაროდ გაყიდვისა ტფილისში. ამავე კრებაზე გამოირკვევა გაყიდის დღეც და ცალკე იქნება გამოცხადებული. ჩვენი საზოგადო მოღვაწე ქართველი მანდილოსნები ძლიან გულმხურვალეთ მოეკიდნენ ამ საერო საქმეს და არ იშურებენ ენერგიას გაყიდვის რიგიანად მოსაწყობად. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მათი გულწფელი შრომა სასურველ ნაყოფს მოგვიტანს.

✦ **ჩინისა და წოდების გაუქმება.** მთავრობამ მიიღო სამხედრო სამინისტროსთან არსებულ სამხედრო კომისიის ... ძის თავმჯდომარეობით შემუშავებული კანონ-პროექტი, რომლის ძალითაც საქართველოს არმიაში უქმდება ჩინი და სამხედრო წოდება. ჯარის უფროსები მოიხსენებიან თავიანთ თანამდებობის მიხედვით.

✦ **ახალი სასწავლებლები.** განათლების მინისტრმა ნება დართო ევგენია პავლეს ასულს ვესტბალს გახსნას ტფილისში კერძო ქალთა სასწავლებელი უუფლებოდ.

✦ **კავკასიის მუზეუმი** განათლების მინისტრმა შუამდგომლობა აღძრა მინისტრთა საბჭოს წინაშე, კავკასიის მუზეუმის ფიცრულის ასაყრელად და ქვაფენილის დასაგებად 10,000 მ. კრედიტის გახსნის შესახებ.

✦ **საოსტატო ინსტიტუტის ქონება** განათლების სამინისტროს კანცელარიის დირექტორს დაევალა ჩაიბაროს ტფილისის საოსტატო ინსტიტუტის ქონება და საქმეები.

✦ **მშობლების თხოვნა.** პრაპორშჩიკი ნიკოლოზ ი. გალუშკინი მსახურებდა შემტევ („უდარნი") ბატალიონში და უკანასკნელად, წასულ დეკემბერში იდგა ქალაქ ორიოლში (орелъ). მას შემდეგ მის შესახებ ცნობა არ არის. მშობლები თხოვენ, თუ ვინმე იცის რამ მის შესახებ, აცნობონ ქუთაისში ინჟინრის ქუჩაზე ი. გალუშკინს.

✦ **გლეხთა ყრილობა** კვირას, სექტემბრის 15-ს ქალ. დუშეთში შესდგა გლეხთა ყრილობა. ყრილობას დაესწრნენ ეროვ. საბჭოს წარმომადგენელნი რ. არსენიძე—და რ. ჩიხლაძე, რომელთაც მიულოცეს ყრილობას. მისალმების სიტყვით მიჰმართეს აგრეთვე სოც.-ფედერალისტთა დუშეთის ორგანიზაციის სახელით ბესო ქელბაქიანმა, ქალაქის თავმა ალ. ინაშვილმა და ყოფილ სამაზრო აღმასრულებელ კომიტეტის წევრმა ბ. ტატიშვილმა. ყრილობის მუშაობაზე დაწვრილებით დაიბეჭდება ცალკე წერილი.

✦ **ქართ. ქალთა საზოგადოების** ჭრაკერვის სკოლაში (გაბაანთ ქუჩა № 3) სწავლა სექტემბრის 20 დაიწყება ახალი მოწაფეების ჩაწერა შეიძლება დილის 10—3 საათამდე.

✦ **დისპუტი** დღეს საღამოს 8 საათზე კავკასიის სამედიცინო საზოგადოების დარბაზში (ალექსანდრეს ბაღი, პუშკინის ბიბლიოთეკა) შესდგება კავკასიის თავისუფალ მოაზრეთა კავშირის მიერ გამართული დისპუტი ამ ტემაზე „ებრაელთა საკითხი რუსეთში და კავკასიაში"

✦ **ახალი სასწავლებელი:** ს. მაჩხაანში (სიღნაღის მაზრა) წელს გაიხსნება პირველ დაწყებითი უმაღლესი სასწავლებელი და ქალთა საფეიქრო და სახელსაქმო სასწავლებელი. ამისათვის პარასკევს სექტემბრის 20-ს დანიშნულია მაჩხაანის სარაიონო კრება.

✦ **პრაქტიკული კრსები.** განათლების სამინისტრომ ნება დართო გილდა ზურაბიანცს და ვარსენიკ სტეფანიანცს გახსნას ტფილისში გერმანულისა და ფრანგულ ენათა ახალი პრაქტიკული კურსები

კრება. 19 სექტემბერს საღამოს 9 საათზე სამხედრო მინისტრი თავის ბინაზე იწვევს გენერალურ შტაბისაგან ოდიშელიძისა და გაბაშვილის მონაწილეობით შემდგარ კომისიას იმ სამხედრო კანონების გადასათვალიერებლად, რომელნიც მთავრობას დასამტკიცებლად უნდა წარედგინოს.

✦ **გაზეთის გამოწერა.** ამხ. გ. მუშიშვილმა მუშათი გაზეთი „სოც.-ფედერალისტი" სამი თვით გაუწერა ახალსენაკის წიგნთ-საცავ უფასო სამკითხველოს თავის ძვირფას მამის, გლეხი ანდრია ხოფერიას ხსოვნის აღსანიშნავად.

✦ **საირნობ.** ამ ახლო ხანში სოც.-ფედერალისთა პარტიის სასარგებლოდ იმართება საირნობა. ვთხოვთ ამხანაგ წევრებს შემოსწიროთ ნივთები ვისაც რა შეგიძლიანთ. ნივთების ჩაბარება შიძლება ჩვენს ბიუროში მორიგ ქალთან საღამოს 6 საათიდან. **ელენე სულთანიშვ ლი და ნად. შალიკაშვილის**

არჩ. საყვარელიძის მოკვლა

ჩვენი პოლკის მესამე ასეული ახალსენაკიდან ორს სექტემბერს გავიდა. ასეულს თან ახლდა 2 ზარბაზანი და სამი ტყვიისმფრქვეველი. პირველი ღამე ასეულმა სოფ. საწულეისკიროში გაათია და დილას განაგრძო გზა ზანას მიმართულებით. გავიარეთ რამდენიმე ვერსტი და შემდეგ ერთმა ოცეულმა ს. ხორში-

საკენ გადაუხვია, დანარჩენი ნაწილ...
ს. ზანაში ... და ...
ველოში დაბრუნდა. ... წას...
ოცეულ ... ...
იარაღებულ ბოლშევიკებთან და ...
ხორში დარჩენილიყო, ასე რომ მხო...
ლოდ მეორე დღეს დაეწია და შეუე...
და ს. ზანაში წინ წასულ ნაწილ...
ზანადან ასეული სოფ. ზუბისაკენ გა...
მართა და გზაში რამდენიმე შეიარა...
ბული ბოლშევიკი ჩაიგდო ხელთ. ხორ...
შიდან ს. ყურისკარამდის ასეულს არ...
სად შეტაკება არ ჰქონია და ყველ...
ხალხი სავსებით იღებდა მთავრობი...
მოთხოვნილებას. ს. ყულისკარში ას...
ლი საღამოს ოთხ საათზე მივიდა შვ...
სექტემბერს და სოფლის სამმართვე...
სთან დაბანაკდა. სოფელი ზუგდიდი...
7 ვერსზე მდებარეობს ჩრდილო-აღმო...
სავლეთით და ცნობილია, როგორც შე...
იარაღებულ ბოლშევიკებისა და ყაჩა...
ბის ნავთსაყუდელი. ის ადგილი, სა...
ჩვენი ასეული დაბანაკდა, ჩაღრმავე...
ადგილს წარმოადგენს, გარშემო მაღ...
ბებით შემოფარგლულს. დავბანაკდი...
თუ არა, რაზმის უფროსს მოახსე...
რომ დღეს აქ ორმოცამდე შეიარ...
ბული ყაჩაღი იყო და სულ ნახევ...
საათი იქნება, რაც წავიდნენო. ამ...
გამო უფროსმა საჩქაროდ ზომა მი...
და მზვერავები დაგზავნა ადიუტანტ...
ლაშხიას მეთაურობით მიდამოების ...
სათვალიერებლად. ცოტა ხნის შე...
მათ გაჰყვა კაპიტან არჩილ საყვარ...
ძე არტილერისტებისაგან შემდგარ ...
რაზმებით. არ გასულა ხუთმეტი წ...
და ჩრდილოეთის მხრით ძლიერი სრო...
ლა ასტყდა. მზვერავთა დასახმარებ...
საჩქაროდ გაიგზავნა ნახევარი ოცე...
სროლა თანდათან გაძლიერდა, თ...
სროლას ყუმბარების ხმაც დაერთო...
ყველა მიხვდა, რომ საქმე სერიოზ...
იყო. ჩქარა ოცეულის მეორე ნახევ...
იქნა გაგზავნილი და მათ შორის ...
ვიყავი. რადგან ადგილ მდებარეობ...
ვიცნობდით, ადგილობრივი მცხოვ...
წავიმძღვარეთ და ჩქარი ნაბიჯით ...
წიეთ იქითკენ, საითკენაც სროლ...
მოდა, მარა სროლა შესწყდა, ჩამო...
და კიდეც და ამიტომ დიდი სიფრ...
ლით მივდიოდით, რადგან გვეშინ...
ჩასაფრებულ მტრებს არ წავდგომ...
თავს, ან ჩვენსავე ამხანაგებს არ ...
ფეთებოდით ამნაირად გავიარეთ ...
ქმის ოთხი ვერსი ბილიკი, და ...
ერთ ორღობეში წავადექით მიწა...
ნართხულ, ამხანაგ არჩილ მაყვარ...
უკვე ბნელოდა ოა თვალით შე...
ლი იყო არჩილის მდგომარეობ...
მორკვევა, ამიტომ ხელით გავს...
თუმცა ჯერ კიდევ სხეული გაც...
არ იყო, მაგრამ აღარა სუნთქავ...
ვე ჯიბეები გადმობრუნებული ...
რევოლვერი, ხმალი და ბეჭდ...
ლათ მკვლელებს.

ადიუტანტმა გაგზავნა ოთხი ...
არჩილის ცხედარის მოსასვენ...
ჩქარა მოასვენეს კიდეც იმ ...
დავრჩით თითქმის ერთი საა...
ნაგებს თავი მოუყარეთ და შ...
მოვსწიეთ ბანაკისაკენ, თან ...
ნეთ არჩილის ცხედარიც. საშ...
ლოდა და ფეხაკრეფით დავე...
ქვე.

ამხ. არჩილის დაკარგვამ ...
დასცა მთელს ასეულს... ყვე...
ჩევლად მდგომარეობისა, ...
უყვარდა და პატივსა სცემდ...
ის იყო გამოცდილი, ცოდნ...
ჰით აღჭურვილი უფროსი, ...
ყვარულით აღსავსე ამხანაგ...
ყველასთვის ერთნაირად ...
გული, ყველასთვის ერთნა...
ნავდა... არა ერთხელ მინახ...
ლით—როდესაც ხანგრძლი...
ბით ქანცაწყვეტილი ...
დასვენებისას დაეყრებოდნ...
ზე, არჩილი თავის ხელით ...
ხოლმე შინელს... და რაღ...
ლია, თუ ასეთი ამხანაგის, ას...
როსის დაკარგვამ უსაზღვრო...
ბით აღავსო ყოველი ჩვენგან...
ყველანი შურისძიების გრძ...
ვა, მაგრამ ვისზე, ვისზე ...
ჯავრი? ბოლშევიკ-ყაჩაღთ...
ვისი საქმე შეასრულა: ქურ...
ზაკურად, ჩასაფრებულებმა...
მდვილი გმ რი, შემდეგ ...
იქცნენ ბრძოლის ველიდა...
იმედი ჰქონდათ, რომ ამ...
ლი ჩვენი ჯარი მცხოვრ...
ვოდა... მაგრამ მოსტყ...
პროვოკაციამ მიზანს ვერ ...
ჯარს მცხოვრებთათვის ...
ლია.

მეორე დღეს არჩილის ...
თიში წაასვენეთ. მ...

…ღიდის მწუხარებით შეხვდა არჩილის …ვაკარგვის ამბავს. ყველა წყევა-კრულ…ას უთვლიდა მკვლელებს და თვალ…რემლიანი დასტიროდა არჩილის ცხე…არს.

ასე დაიღუპა საყვარელი ამხანაგი …რჩილი…

ერ. ტოროტაძე.

† ვერა ვარაზაშვილის ხსოვნას

…დეპეშამ გვამცნო მეტად სამწუხარო …ბავი ვერა ვარაზაშვილის გარდაცვა…ბისა.

…ღარ სძგერს გული იმ ადამიანისა, …ელსაც მთელი თავისი არსებით …არდა ჩვენი ტანჯული სამშობლო და …ტრფოდა მის ბედის ვარსკვლავის …ოშუქებას.

…ოველთვის და ყველგან ის ხელს …ობდა საქართველოს საკეთილდღეოდ …მიებულ მუშაობას.

…ნსვენებული შეურიგებელი მტერი …მათი, ვინც თავისი ბინძური ხელით …ებოდა ჩვენი …რის წმიდათა წმი…

…6 მაისის აქტი, საქართველოს აღორ…ბის დასაწყისი, გამოუთქმელ სიხა…ს იწვევდა ვერას უმწიკვლო არსე…ი.

…ნდა გენახათ, რა აღტაცებით იგო…და განსვენებული დიდებული აქტის …ოცხადების დღეს!

…ამასთანავე მას შეგნებული ჰქონდა, …მ 26 მაისი პირველი მძიმე ნაბიჯი …ი ქართველი ერის მიერ გადადგმუ…, რომელსაც უნდა მოჰყოლოდეს უფ…მტკიცე შეუჩერებელი მსვლელობა …ი აღთქმულ ქვეყნისაკენ. იცოდა ეს …ლას მხურვალედ მოუწოდებდა ამ …ზისაკენ.

…არგად იცოდა, რომ ქართველ …ი მტერი ჰყავდა და თუ თვით …ც უმტრობდა თავის თავს, ეს …მისი არსებობის უკანასკნელი … ამიტომ ძლიერ აღელვებდა …ს საქართველოში აქა-იქ … ანარქია.

…მედობას ვერა არაოდეს შე…

… იყო დარწმუნებული, რომ …მშრომელი ხალხი შესძლებ…ლთა ბნელი საქმეების ჩაქ…რის ხსნას.

…ლობდა განგებას, რომ იხილა …ო აღორძინებული და სწყუ…ა საქართველო განმტკიცებუ…ერებული.

… საწუთრო განა ვისმე დიდ …ებს?!"

… ვერას დასცალდა ნანატრის …

…ოლოდ გამოგვტაცა ბედმა ხე…

…ვედერალისტთა პარტიამ და… გულწრფელი წევრი და …უშაკი.

… დიდად იყო დაინტე… იდეალების მშრომელ …ი, რადგანაც ღრმადა …დეალებს შეეძლო მოე…ღეობა საქართველოს …უისათვის.

…მ ღრმა რწმენით აიხს…ავრამ მრავალნაყოფიერი …ი პარტიული მუშაობა, …ა ეწეოდა.

… არ მინახავს განსვენებუ…რწმუნებული ვარ, რომ ის …სით მოელოდა ჩვენი პა…თავისუფალ კონფერენციის …ებას და ნატრობდა მის … დაგვირგვინებას. გამგეო…იგ განსაჯა და მოუსპო მას …ტვრის აღსრულებისა. ყო… ჩვენი პარტიისა, რომელიც … განსვენებულს, დიდად …ვენი წრიდან მისი უდრო…მვის გამო…

…) დავკარგე მასში ადამიანი, …ვისი ზნეობრივი ზეგავლე…უწყო ჩემი უკულმართად …ვრების წალმა წამართ…

… შეურიგდე სასტიკ სი…ინა ულმობელია იგი და …ლებს ჩემს გრძნობა…

…ულქვა ბედის უდროვო

…რჩება ჩვენს გულში შენი

ნაზი.

სამუსულმანო საქართველოს ღვიძლ შვილებს!

რედაქციას მოუვიდა შემდეგი მოწოდება:

მამულიშვილნო! ხომ ხედავთ, თუ რა დღეში ვართ ჩავარდნილნი თურქის მთავრობის შემოსვლის შემდეგ. ბევრი ჩვენგანი ფიქრობდა, რომ თურქების შემოსვლა ჩვენში დიდ ბედნიერებას მოგვიტანდა, გვეგონა, რომ ისინი გაგვანთავისუფლებდნენ „გიაურების" ბატონობისაგან და მოგვანიჭებდნენ სიწმინდეს ჩვენი რჯულისას და მოგვიტანდნენ თავისუფლებას. მაგრამ იმედები გაგვიცრუვდა და ძალიანაც მოგვატყუეს: რჯულის სიწმინდის მაგიერ ხომ ხედავთ, რომ მათ ჩვენ შეგვილახეს ჩვენი ზნე-ჩვეულება და რჯული თავისუფლების მაგიერ მათ მათრახები, ციხე და გადასახლება გვითავაზეს. ამას თვითონ რუსის მთავრობაც არ სჩადიოდა.

რუსი ჩვენ სალდათობიდან და ასკერობიდან გვანთავისუფლებდა, თურქებს კი ჩვენი საუკეთესო შვილები ასკერებად უნდათ წაიყვანონ და იემენში, არაბეთში და სხვა შორს უცხო ქვეყნებში გაუძახონ და იქ ჩაკლან აქ კი მათი დარჩენილი ცოლ-შვილი შიმშილით უნდა დაიხოცოს უპატრონოდ, როგორც ეს ხდება ანატოლიაში და მთელს ოსმალეთში. ამ ამბავს თქვენ თვითონ თქვენი ძმები და მეზობლები-მუხაჯირები გეტყვიან, რომლებმაც დიდი ტანჯვა და წვალება გამოიარეს თურქებში. ჰკითხეთ მათ. ჩვენი საუკეთესო პირები, ჩვენ მიერ ნდობით აღჭურვილი, რომლებმაც გაბედეს სიმართლის თქმა ჩვენს სასარგებლოდ, რამაზანში მარხვის დროს, ყურანის კითხვაც კი არ დააცალეს, წაამწარეს დღესასწაული, მუბარექი დღეები დაიჭირეს და ციხეში ჩაამწყვდიეს და შორეულ ქვეყნებში გაგზავნეს. სად არის ჩვენი თავისუფლება, რომელსაც ასე მოველოდით. თავისუფლების მაგიერ ჩვენ ზურგზე მათრახებს გააქვს ტკაცანი, ჩვენ საცხოვრებელ დოვლათს იგინი ისაკუთრებენ. დიდი უბედურობა დაგვატყდა თავზე და თუ ასე გაგრძელდა, ჩვენი საქმე კიდევ უფრო გაუარესდება. მაგრამ გულს ნუ გავიტეხთ. ჩვენი დიდებული ფეილანბერი გვასწავლის: შეებრძოლეთ მტარვალობას და მოგებული დარჩებით. ჩვენც მაგ გზაზე უნდა წავიდეთ, მიტომ რომ ვინც ზალუმის მტარვალის მიერ მოყენებულ ტანჯვას არ შეებრძოლება, ის თვითონაც ზალუმი არის და მუსულმანობაში ადგილი არ აქვს. საქმე ჯერ კიდევ ჩვენზეა, ჩვენ შეგვიძლია ჩვენი ხსნა, ხსნა ჩვენის ცოლშვილისა, რჯულისა და ადათისა შერყევისაგან. მართალია ზოგიერთმა ჩვენისთანა ფუხარა ხალხის მტრებმა ვერ მოინელეს ჩვენი კაცობაში გამოსვლა, მათ უნდოდათ როგორც ძველად სტანჯავდნენ და ძარცვავდნენ ხალხს ისე ყოფილიყო ახლაც და ამისთვის იყო, რომ ბევრი ჩვენგანი შეაცდინეს, თავისუფლებაზე უარი ათქმევინეს და თურქის მთავრობის უღელ ქვეშ ამოგვაყოფიეს თავი. მარა გულს ნუ გაიტეხთ მამულიშვილებო, საქმე კიდევ ჩვენ ხელში არის. ბრესტლიტოვსკის კონფერენციამ და იქ დადებულ ხელშეკრულობამ სახელმწიფოებს შორის ჩვენ მოგვცა უფლება, რომ ჩვენი ქვეყნის ბედი და იღბალი ჩვენ საკუთრად გადავსწყვიტოთ; ხელშეკრულობაში პირდაპირ ასე სწერია: ისლამ გურჯისტანს ესე იგი სამუსულმანო საქართველოს მიეცეს ნება როგორც უნდა თავის სახელმწიფო ისე მოაწყოსო. ამისთვის საჭირო იყო თურქის მთავრობის ჯარი ჩვენ ქვეყანაში არ შემოსულიყო და არც ქონდა მას ამის უფლება. არც ერთ სახელმწიფოს უფლება არ აქვს ჩვენს მიწაწყალზე ჯარი იყოლიოს; მარა თურქების მთავრობას უნდოდა ჩვენ მისი მონა გავმხდარიყავით, წაეღოთ ჩვენი საცხოვრებელი დოვლათი მის მშიერ მოხელეებისათვის შესაჭმელათ, წაეყვანათ ჩვენი შვილები თავიანთ ჯარში. და ხომ ხედავთ, რომ კიდევაც დაიწყეს ჯარში ასკერად წაყვანა

აი ასე გათელა თურქის მთავრობამ ჩვენი უფლება, რომელიც ჩვენ მოგვანიჭა დიდ სახელმწიფოებმა. გულს ნუ გავიტეხთ, საქმე კიდევ ჩვენზეა; უკვე შემდგარია სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტი, რომელიც სცდილობს საქმის გამოსწორებას ბრესტლიტოვსკის ხელშეკრულობის ცხოვრებაში გატარებას. თურქებმა ეშმაკობა გასწიეს, დიდ სახელმწიფოებს აცნობე, ვითომ ჩვენ შევეხვეწეთ და ისე მოვიყვანეთ თურქები, ამასწინათ რომ კენჭის ყრა მოახდინეს და კენჭი, ესე იგი ჩვენი ხმები ძალდატანებით და შეშინებით თურქებზე მიგვაცემიეს ქვეყანას ასე გააგებინეს, ვითომ ჩვენ მათ სიხარულით მივეცით ხმა. სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა თურქების მთავრობის ეს უკანონო და ძალდატანებითი მოქმედება ყველა სახელმწიფოს გააგებია, რომლებიც დახმარებას შეგვპირდნენ. მათ გამოუცხადეს თურქებს პროტესტი და უთხრეს მაგ კენჭის ყრას ძალა არ აქვსო. ხელშეკრულობის ძალით საჭიროა კენჭის ყრის დროს არც თურქის და არც სხვა რომელიმე სახელმწიფოს ჯარი და მთავრობა სამუსულმანო საქართველოში არ იყოს, რომ ყოველმა მუსულმანმა ქართველმა მის ნებაზე მისცეს ხმა და მისი სახელმწიფო, როგორც მას უნდა ისე მოაწყოს. აი ამაზე მუშაობს დღეს სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტი და გაფრთხილებს თქვენ, რომ არაფერმა ძალამ არ შეგაშინოს და შეცდომაში არ შეგიყვანოს. როგორი უნდა იყოს ჩვენი მუშაობა? პირველი ჩვენ უნდა ვეცადოთ, რომ თანახმად ბრესტლიტოვსკის პირობისა ჩვენი მიწა წყლიდან თურქის მთავრობის ჯარი გავიდეს და სამუსულმანო საქართველო თავისუფლად დარჩეს და კენჭის ყრა მერმე მოვახდინოთ. ამის შესახებ სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა მოლაპარაკება გამართა დიდ სახელმწიფოებთან, რომლებიც შეგვპირდნენ ბრესტლიტოვსკის პირობის შესრულებას.

მეორე, ჩვენ უნდა პირი შევთქვათ ერთმანეთში და ფიცი დავდოთ, რომ ჩვენი სამუსულმანო საქართველო გავანთავისუფლოთ, დავიცვათ ჩვენი რჯული, ადათი, ცოლ-შვილი, სახლი და კარი სხვა და სხვა მტაცებლებისაგან, რომ ჩვენი ნამუშიერი და ნაოფლარი თითონ ჩვენ მოვიხმაროთ და ჩვენი ქვეყნის პატრონი თვითონ ჩვენ ვიყოთ. ზურგი ვაქციოთ იმ პირებს, რომლებიც ჩვენ გვყიდიან და გვეუბნებიან, თურქებთან მონობაში ყოფნა გიჯობთო. ხომ დავინახეთ: თუ როგორია თურქების მთავრობის უღელი. შეხედეთ კარგად, ვისთვის მოაქვთ სარგებლობა თურქების ბატონობას. სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა კარგად იცის თქვენი გულის ნადები. თქვენ მოტყუებული ხართ და ბევრი ჩვენგანი კიდევაც ნანობს, რომ მატყუარების ანკესზე წამოვეგეთ. მოგვატყუეს, კარგი, იქნებაო, და უბედურებაში ჩაგვყარეს.

ეი, ვაჰ, რა დღეში ვიყავით და რა დღეში ჩავარდით მაშ ა!ე მამულიშვილებო, ყოველ შემთხვევისათვის ჩვენ მზად უნდა ვიყოთ, რომ ჩვენი თავი გავინთავისუფლოთ და ჩვენი თავის ბატონ-პატრონი ჩვენ თვითონ გავხდეთ. გაუმარჯოს ერთა სოლიდარობას, გაუმარჯოს თავისუფალ სამუსულმანო საქართველოს.

გაუმარჯოს სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს.

სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტი.

ამხ. დათიკო ხახუტაშვილის ხსოვნას

11 სექტემბერს, ცივ სამარეს მივაბარეთ ჯერ კიდევ ნორჩი ახალგაზრდა, ამ რამოდენიმე ხნის წინედ ჯან-საღი, მშრომელი ხალხის ინტერესების თავდადებული მოსარჩლე—ჩვენი პარტიული ამხანაგი დათიკო ხახუტაშვილი.

ისედაც მცირე რიცხოვან ქართველ ფარმაცევტთა ჯგუფს გამოაკლდა შეგნებული, ფაქიზი გრძნობის და კეთილი ადამიანი. დათიკო იყო ჩუმი და წყნარი მომუშავე, როგორც ჩვენს პარტიაში, ისე საერთო საქმეებში., ის მზად იყო ყოველთვის თავის წვლილი შეეტანა მუშათა სალაროში იყო პატიოსნათ აღმასრულებელი თავის საქმისა.

დათიკოს ამ სამი ოთხი წლის წინედ დაუახლოვდი და ჩემი კარგი მეგობარი გახდა. პირველად პარტიის გარეშე იყო, თითქოს ზომავდა, თუ რომელს მიეკედლებოდა და ბოლოს აირჩია ის პარტია, რომლისათვისაც მასაც ბევრი ლანძღვაგინება ჰხვდა. დათიკო მალე ჩაება პარტიულ მუშაობაში და ისეთი გატაცებით, რომ პირადი საქმეც აღარ ახსოვდა. ხშირად შემხვედრია დათიკო ჩვენი იდეალების გამარჯვებით გახარებული და უთქვამს: „ისე შემიყვარდა პარტიული მუშაობა, რომ მზადა ვარ ყველასფერს თავი დავანებოვო". მახსოვს, ამ რამდენიმე თვის წინედ, როდესაც ჩვენ სოც.-ფედერ. პარტ. რაზმი მივდიოდით მტრით შემორტყმულ სამშობლოს დასაცავად, შენ ფერმკრთალი იდექ ჩვენ ბიუროში და მითხარი „ძალიან გული მწყდება მე რომ აქ ვრჩები, მარა უქეიფოდ ვარ და როგორც უკეთ შევიქნები, წამოვალო". თითქოს მე საყვედური მეთქვას, რომ არ მოდიოდი მე ვიცოდი შენი სამშობლოსადმი სიყვარული, შენ არასოდეს უკან არ ჩამოგრჩებოდი და გითხარი: ჩვენ სამშობლოს შინითაც ბევრი მტერი ჰყავს და შენ იცი აქ როგორ ყოჩაღად იქნები თქვა, მაგრამ ის შენი მაშინდელი უქეიფობა თურმე ნიშანი იყო შენი ხანმოკლე სიცოცხლისა. გული მწყდება დათიკო, რომ ავადმყოფობაში ვერ გნახე მშვიდობით კეთილო მეგობარო და უწყინარო ამხანაგო! არ დაგივიწყებთ შენი ამხანაგები მშვიდობით..

ონისიმე აბულაძიანი.

სამეგრელოში

სექტემბრის 4.

დილით ბატარეია სოფელ ზენისკენ იგზავნება, სანდრო გვასალიას სამეფოში, ქვეითი ჯარი კი—ხორშს.

ხორშში ჩვენზე წინ სახალხო გვარდიის ნაწილი მისულა და მცხოვრებთათვის ულტიმატუმი წარუდგენია, ხალხს დაუსახელებია აჯანყების მომწყობნი 11 კაცი, რომელნიც ამ სოფლიდან არიან. მათ შორის გაუცია ცნობილი მათი ბელადი და დაუძინებელი მტერი ხალხისა ესტატე ცხომარია, რომელსაც წინა დღით ერთი მილიციონერი ხარიტონ გვასალია ძალით წაუყვანია თავის რაზმის შესავსებად, ამ საზოგადოებაში სულ 22 მილიციონერი ყოფილა მთავრობისა, სჩანს ისინი თავის მოვალეობას ვერ ასრულებენ, ან არ უნდათ აასრულონ, თორემ 11 ყაჩაღი ვერ შესძლებდა აქ გაბატონებას.

ხალხი თავმოყრილია ცალკე და თათბირობს.

ხორში ტიპიური მეგრული სოფელია. იგი ჩაკარგულია ხშირს ტყეებსა და მეტად მაღლა აწეულ, სიმინდებში. სახლები ერთმანეთს იმდენად დაშორებულია, რომ საქართველოს ბევრ სხვა კუთხეში, მაგალითად ქართლსა და კახეთში, ერთი სოფელი მეორე სოფელს ამდენის მანძილით არ არის მოწყვეტილი იშვიათ შემთხვევაში დაინახავთ ერთი სახლიდან მეორე სახლს. ან ტყე და სიმინდი დაგიშლით და ან მანძილის სიდიდე. თვითეულ სახლს აქვს მეტად დიდი ფართო კარ-მიდამო. უკეთ ვთქვათ თვითეული სახლი ტყეშია ჩადგმული და საგანგებოდ თუ არ გასწავლეს, ან არ მიაწყდი, ისე ვერ მიაგნებ. ამას ზედ დაურთეთ რიგიან გზების უქონლობა და წარმოიდგენთ, რაოდენ ძნელია აქეთ მოგზაურობა განსაკუთრებით თოფ-ზარბაზნითა და სხვა სამხედრო იარაღით. ხორში დიდი სოფელია, იმდენად დიდი, რომ ერთის სახლიდან მეორეში გადასასვლელად ძალიან ხშირად საჭიროა ცხენი.

ჩვენ რომ ხორშში შევედით, სასოფლო კანცელარია ვიკითხეთ, სადაც ხალხი იყო დაბარებული. გვითხრეს აქვე ახლოს არისო. ვიარეთ ცხენები და ეს აქვე ახლო" მდებარე კანცელარია ხუთის ვერსტის მანძილზე აღმოჩნდა, რაიც ალბად მცირე მანძილს შეადგენს ფეხმარდის მეგრელისათვის.

ამ პირობებში აღზრდილა და გამონასკვულა დღევანდელი ბუნება მეგრელისა და აქვე დაჰყოლია მის ბუნებას მუდმივი მოუსვენარი ცხოვრება და თავისებური ზნე-ჩვეულებანი,

ხალხს ეზარება მეთაურების გაცემა. ჯერ ერთი ესენი მათის აზრით სახელოვანი აბრაგები არიან და ცოდოა მათი დაღუპვა. მეორე—ისინი ხომ მათი შინაური მახლობელნი არიან.

აი ერთი მცირე მაგალითი: სოფელ ხორშში, სხვათა შორის, ერთს კაცს ვეკითხებით სანდრო გვასალიას შესახებ. ეს იყო კანცელარიაში წასვლამდე. ეს კაცი ურცხვად გვიპასუხებს:

— მე არ ვიცი ვინ არის სანდრო გვასალიაო.

— შეიპყარით და წამოიყვანეთ, იქნებ მაშინ გაიგოს, რომ სანდრო გვასალია მაგისი მეზობელია,—განკარგულებას იძლევა გენ. გედევანიშვილი

ეს კაცი ახლა გონს მოდის ტყდება, არც სულ სოფელია იგი. მას ჩექმები აცვია, ხალათი და ფიჯაკი. ქალაქად ნამყოფი უნდა იყოს. იგი საქმის გამოსწორებას ცდილობს და ამბობს:

— ბატონო, სანდრო გვასალია აქაურია, მაგრამ ვინ დანიშნა იგი აქ უფროსად არ ვიცი. ბოლო ხანებში ხორშში აღარ სცხოვრობს. ზენში ბინადრობს ცოლშვილით.

— აი აგრე სთქვი. ეგ სხვა საქმეა,—უპასუხებს გენ. ი. გედევანიშვილი და მას ანთავისუფლებს

კანცელარიაში თავმოყრილ ხალხს გენ. ი. გედევანიშვილი შემდეგს წინადადებას აძლევს:

— თუ თქვენ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის ერთგულნი ხართ, ჩაგვაბარეთ იარაღი, სასალდათოები და აჯანყების [illegible] შეასრულებთ, [illegible] რომ ჩვენ მტრები [illegible] ჩვენ, რომელნიც გამოგზავნილნი ვართ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის მთავრობისაგან, ისე მოგექცევით, როგორც მტერს მოექცევიან ხოლმე. თუ ხალხს რისიმე სურვილი აქვს, კიდეც შეასრულებს. მაგალითად ნატანებში ფოსტა გაცარცვეს, მაგრამ გურულებმა თავი გამოიდეს და ყველა გამტაცებელი შეიპყრეს

როგორც სამეგრელოს ბევრს სხვა სოფელში, აქაც არ სცოდნია ქართული ყველას. ამიტომ საჭირო ხდება თარჯიმანი.

— ყველაფერს შევასრულებთ, მაგრამ მეთაურები როგორ ვიპოვოთ? იძახიან ხორშელები.

— დიდი ძებნა არ დაგჭირდებათ აქვე გეყოლებათ დამალულნი, ეზოებს არა გაქვთ თუ? თითო ეზოში ასი კაცი დაიმალება,—უპასუხებს ერთი გვარდიელი.

გვარდიელის სიტყვები ჩქარა მართლდება.

ხორშში გვარდიელები რჩებიან და ხალხის პასუხს უცდიან.

ჩვენი პარტიზანები ზენს მიდიან.

აგერ გავცდით ხორშის კანცელარიას. გავიარეთ გორაკი და ტყე-ტყე დაბლა მივდივართ. აქ ერთი გორაკი გვხვდება და მცირე ხანს ვჩერდებით. ჩვენს წინ და აგრეთვე მარჯვნივ და მარცხნით ტყე და სიმინდებია. უკანაც ტყეა, მარჯვნივ ვიცქირებით და ორის ვერსტის მანძილზე სახლი მოსჩანს. ერთმა მეგრელმა აგვიხსნა, ეს ცხომარიას სახლიაო. ამ სახლის გვერდით, ცოტა მოშორებით ტიტველი გორაკი მოსჩანს. გორაკის ძირში კიდევ ერთი სახლია ჩადგმული.

ჩვენმა ფხიზელმა და შორს მჭვრეტელმა მზვერავებმა შეამჩნიეს, რომ გორაკზე ორი კაცია. ერთი უფრო მაღლა, მეორე დაბლა და ერთმანეთს ხელით რაღაცას ანიშნებენ მზვერავები აღარ აყოვნებენ და შვიდი კაცი ჯერ ტყე-ტყე და შემდეგ სიმინდებში გარბიან ფეხაკრეფით. გადის ერთი ათი წამი და ისმის თოფის ხმა ერთხელ. ჩქარა მოსდევს მეორე და მესამე სროლაც. ესენი ჩვენი მზვერავები სვრიან. მათ საპასუხოდ შორიდგან, ჩვენ წინ მდებარე გორაკის გადაღმიდან ვიღაც თოფს ისვრის. სროლა ორივე მხრით სწყდება.

მცირე ხნის შემდეგ მზვერავებს დაჭერილი მოჰყავთ ორი კაცი ხორშელები. მესამე ახალგაზრდაა, 14-15 წლისა.

მზვერავები მოგვითხრობენ, რომ გორაკის ძირში ტყის პირად ოთხი შეიარაღებული კაცი იყო და მათთან ეს დაჭერილნიც იყვნენ როცა დავუყვირეთ გაჩერებულიყო, ამათ ხელები მაღლა ასწიეს, ისინი კი გაიქცნენ, ტყეში შეგვასწრეს და შემდეგ ზევით გაიპარნენ, ისე, რომ ტყვია ვერ მოვასწარითო.

— ვინა ხარ შენა? ვეკითხებით ერთს შეპყრობილთაგანს.

— აქაური მცხოვრები ვარ, გვარად გვასალია.

— რა არის შენი სანდრო გვასალია?

— არაფერი. გვასალიები აქ ბევრნი არი ნ.

— რა გინდოდა მანდა, ან ვინ იყვნენ ის შეიარაღებულნი, ახლა რომ გაიქცნენ

— მე, ბატონო, ჩემს ძმას დავეძებდი—ხარიტონ გვასალიას. ის მილიციონერია და გუშინ ძალით წაიყვანეს ტყეში, ახლა აქ მოვედი, რომ ესტატე მენახა და ძმის ამბავი გამეგო.

— ესტატე ვინ არის?

— ცხომარია, ბატონო! იმან წაიყვანა ჩემი ძმა.

— ვინ იყვნენ ის თოფიანები, ახლა რომ გაიქცნენ?

— ცხომარია იყო და ჩემი ძმა. დანარჩენებს არ ვიცნობ.

სწორედ აქ მართლდება გვარდიელების სიტყვები. მზვერავნი ქოჩორზე ხელს ივლებენ და სწუხან, რომ არ იცოდნენ, თუ ცხომარია იქ იყო. ირკვევა, რომ ეს ყაჩაღები დამალულნი ყოფილან ჩვენთან მოყვანილ მეორე შეპყრობილ კაცთან, რომელმაც ქართული არ იცის. როცა გვასალიას შევეკითხეთ, რას ამბობს ცხომარიაო, მან გვიპასუხა:

— ესტატე ნაწყენია, ჯარი რად შემოიყვანეს სოფელშიო.

რადგანაც საფიქრებელი იყო, რომ ცხომარია ჯერ წასული არ იქნებოდა და იქვე სადმე მიიმალებოდა, ამიტომ ჩვენი ქვეითი ჯარი—მცირე-რიცხოვანი ნაწილი—არემარეს შემოერტყა იმ მხრიდან, საიდანაც გასავალი არის ზენისაკენ. ხორშის მხრით შემოერტყმნენ გვარ…

დიელები, რომელთაც სროლის ხმა გაეგონათ კანცელარიასთან და აქ მოცვივდნენ, მაგრამ ყაჩაღს უკვე მოესწრო მყუდრო ადგილის მოძებნა.

ამასობაში დაგვიანდა და გენ. გედევანიშვილი ეხლა სხვა გზით წამოვიდა მეორე ადგილას განკარგულების გასაცემად. ჯარმა თავისი გზა განაგრძო ზენისაკენ. გენერალ გედევანიშვილთან მოვდივარ მეც. არიან კიდევ ოციცრები. სულ ექვსნი ვართ. გავშორდით თუ არა ჯარს და ხორშისკენ ვქენით პირი (გზა აქეთა გვაქვს), ღელიდან ვიღამაც თოფი გვესროლა ერთხელ და გაჩუმდა. ჩვენის წამოსვლის შემდეგ, როგორც გავიგეთ, ზენში მიმავალის ჩვენის ჯარის მზვერავნი კიდევ წაწყდომიან ცხომარიას, მაგრამ მას კიდევ მოუსწვრია გაქცევა.

ჩვენ გზა განვაგრძეთ. რამდენიმე ადგილას გენ. გედევანიშვილმა წმინდა სამხედრო ხასიათის განკარგულებანი მოახდინა და სენაკს დავბრუნდით შუაღამისას.

სექტემბრის 5

როგორც ეტყობა, ბევრგან ბალშევიკების რაზმები იშლება. დანამდვილებით გავიგე, რომ ბევრი მონაწილე აჯანყებისა და სხვა და სხვა ადგილას გარბის და მთავრობის რეგულიარულ ჯარში ეწერება, ოღონდ თავიდან აიცილოს სასჯელი. როგორც ამბობენ, სანდრო გვასალიასაც დაშლილად გამოუცხადებია თავისი რაზმი და თვითონაც აპირობს წარსდგეს სამსჯავროს წინაშე.

თვით სენაკში ახალ-ახალი ხალხი ჩამოდის აქეთ-იქით სოფლებიდან. ყველანი დღევანდელს მომენტზე მსჯელობენ. როგორც ცხადად სჩანს, ისინი სცდილობენ შეჰქმნან ისეთი საზოგადოებრივი აზრი, რომ დამნაშავეებს რაც შეიძლება მეტის შეღავათი მიეცეთ გასამართლების დროს.

ეს ითქმის მხოლოდ ხორშის რაიონის ბალშევიკებზე, რომელთაც საჭიროდ სცნეს იარაღის დაყრა, მაგრამ განზრახვა კი ჯერ სისრულეში არ მოუყვანიათ.

სულ სხვაა ზოგიერთ რაიონის ბალშევიკების საქმე. ისინი ჯარს გზაზე უხვდებიან, მცირე წინააღმდეგობას უწევენ და გარბიან, არ ვიცი სად და რა იმედით.

როგორც ცნობა მოვიდა სექტემბრის 3-ს ასეთი ამბები მომხდარა:

1) სოფელ გორდში ბალშევიკთა ბრბო ჯარს შებრძოლებია და შემდეგ თავის მეთაურით ხაქომაიათი ასხის მთისაკენ გაქცეულა.

2) გენ. ი. გედევანიშვილის პარტიზანულ რაზმის პირველ ნაწილს სალხინოში ბრბომ სროლა აუტეხა და შემდეგ, როცა პასუხი მიიღო, გაიფანტა და ჰოლასა და ხანეკს მიაშურა, სადაც მათ სხვა ბრბოებიც შეუერთდნენ.

3) კაპიტან დენისოვის ჯარს ცაიში შეიარაღებული წინააღმდეგობა გაუწიეს ბრბოებმა, ხოლო დიდინეცში ერთი ჯარისკაცი გოგიტაშვილი როგორღაც ტყვედაც ჩაუვარდათ ხელში. ბოლოს იძულებული გახდნენ გაფანტულიყვნენ. ტყვე თან წაიყვანეს.

ახლად მიღებულ ცნობით პარტიზანულ პოლკის მეორე ნაწილს ბრწყინვალედ გაუვლია სოფლები, ხალხისთვის იარაღი ჩამოურთმევია, მავნე პირები შეუპყრია, სასალდათოები მოუკრებია და უბრძოლველად შესულა ახუთში. აქაც, როგორც სხვა დანარჩენ სოფლებში, ხალხს ახალი კომისარი აურჩევია და მთავრობისთვის მორჩილება გამოუცხადებია.

მორჩილება, მაგრამ ხანგრძლივი?

უეჭველია არა, თუ განსაკუთრებული ღონისძიებანი არ იქნება მიღებული. ეს დღევანდელი მორჩილება ხომ იძულებითია და არა შეგნებითი? ხალხს კიდევ თვალ-წინ ეხატება ის აღთქმის ქვეყანა, რომელიც მრავალის ფერადებით აუწერეს ბალშევიკებმა და რომელსაც, ბალშევიკების ჩაგონებით, ხალხი იმ დრომდე ვერ ეღირსება, ვიდრე დღევანდელი მთავრობა არსებობს. საჭიროა ხალხში შეგნების შეტანა. პროპაგანდისტ აგიტაციების გაგზავნა საკმარისი არ არის ეს დროებითი ზომაა.

აუცილებლად საჭიროა სკოლების რიცხვის გამრავლება, რადაც უნდა დაჯდეს იგი, თუ გვინდა, რომ დღევანდელი ანარქია კვლავ არ განმეორდეს უფრო მეტის სიძლიერით. ბევრი კუთხეა საქართველოში ჩამორჩენილი, მაგრამ სკოლების გახსნის დროს უპირატესობა მაინც სამეგრელოს უნდა მიეცეს, რადგანაც აქ განსაკუთრებული პირობებია.

მრავალის სამეგრელოში ისეთი სოფელი, უფრო კი ზუგდიდის მაზრაში სადაც ხალხმა ქართულიც არ იცის. ეს უფრო ემჩნევა ბავშვებს და ქალებს, რომელნიც თავის სოფელს არ გასცილებიან. თვით მოზრდილებში, მამაკაცებშიც ქართულის მცოდნეთა რიცხვი არ აღემატება 40 პროც., თუ გინდ 50 პროც. ვიანგარიშოთ.

ცხადია, აქ გადასროლილი პროვოკაციული თესლი მუდამ ნაყოფს გამოიღებს და საქმეს სანანებლად გაგვიხდის,

კარგად იცოდნენ ეს გახულიგანებულმა ბალშევიკებმა და ამიტომ ხალხს არწმუნებდნენ, მეგრელები სხვანი ვართ და ქართველები სხვანიო, ვინც ჩვენთვის კარგია, იმას უნდა მივემხროთო; ჩვენი ძმები რუსის ბალშევიკები არიან, რომელთაც ტფილისი აიღეს და ახლა აქ მოდიან ჩვენს განსათავისუფლებლად ახალის ბატონებისაგანაო.

ასე მოიწამლა სამეგრელო და თავის ხელით დაუწყო ჭრა იმ ტოტს, რომელსაც იგი ეყრდნობა

სამეგრელოში მოგზაურობის დროს საეჭვო კაცებს გარდა გზებზე ხშირად გვხვდებიან ხოლმე ქალებიც, რომელნიც უეჭველია აჯანყებულთა აგენტები არიან. ან რა გასამტყუნარნი არიან, როდესაც სწამთ, რომ კარგს, საქვეყნო საქმეს ემსახურებიან?

ბედნიერ გამონაკლისს შეადგენს სოფელი ხეთა, რომელიც ზუგდიდ-სენაკის გზატკეცილის შუა მდებარეობს. ამ სოფელში სწრაფად შესდგა სახალხო რაზმი ოფიცრის კობახიძის უფროსობით და თავგამოდებულის ბრძოლით სოფელი გადაარჩინა. ერთხანად ბალშევიკებმა სცადეს სოფელში შეჭრა, მაგრამ წინ გადაეღობა რაზმი და მათი მეთაურები პეტრე ჯიქია, ლანდია, აბშილავა და სხვები შეიპყრო, ამას გარდა რაზმი დარაჯად დაუდგა სოფელ აბასთუმანის გადმოსავალს და ბალშევიკების მსვლელობა შეაჩერა.

რ. ბ—ლი.

შერეული რუსულ-ქართული გიმნაზიების შესახებ

უსათუოდ განათლების სამინისტროს აქვს თავისი მოსაზრება, როდესაც ზოგიერთ გიმნაზიებს აერთებს და ასე სწყვეტს სკოლის ნაციონალიზაციის საკითხს. მაგრამ ჩვენ მაინც საჭიროდ მიგვაჩნია გამოვსთქვათ ჩვენი აზრი ამ საგნის შესახებ, რადგან მას ახლო ვუდგევართ და ვიცნობთ ტფილისის სასწავლებლების ცხოვრებას

კარგად ვიცი, თუ რამდენადა აქვს ჩვენს ახალგაზრდობას, ბავშვებსაც კი, ძვალსა და რბილში გამჯდარი რუსული ენა, რუსულად აზროვნება. ამიტომაც ეხლავეა საჭირო ჩვენმა სკოლის მესვეურებმა გამოიჩინონ მეტი სიმტკიცე, და უფრო რადიკალურად გადასწყვიტონ საკითხი ენების იზოლიაციისა.

წარმოვიდგინოთ რუსულ-ქართული გიმნაზია, სადაც 8 კლასი რუსულია და მხოლოდ 4 კლასი ქართული. აქ კლასის გარეთ სულ მთლად რუსული ლაპარაკია, რაიც ძალიან შეაფერხებს ქართული ენის ხმარების გაძლიერებას, გიმნაზიის ინტერესი ორად იყოფა, ქართული ნაწილი ვერ შეადგენს ერთ მტკიცე ოჯახს, რუსის შეგირდები და მასწავლებლები თავიანთ თავს გრძნობენ მკვიდრად, თამამად, ქართველები კი სტუმრად, დაჩაგრულებად; თამაშობა-გართობაც, ლაპარაკიც მოკრძალებითაა და სხვა.

ნუ დავივიწყებთ, რომ ზოგიერთი გიმნაზიები — როგორც მასწავლებლები, ასევე შეგირდებიც საშინელი შოვინისტური, შავრაზმული რუსული სულითაა გაჟღენთილი. რუსები აქ საშინელი უკმაყოფილონი არიან ნაციონალიზაციისა. ამას უსათუოდ აგრძნობინებენ ქართველ შეგირდებსაც და მასწავლებლებსაც. ჯერ შარშანაც გვაგონებდნენ, რომ ქართული კლასები ცარიელია, მაშინ როდესაც რუსული გატენილია, ამიტომ ქართველები ჩვენი ხარჯით გამოდიან, ჩვენ გვაწვანან კისერზეო და სხვა.

რუსულ-ქართულ გიმნაზიაში იგულისხმება, რომ კანცელარია, საქმის წარმოება, კრებებ-ს წესი სულ ძველი რჩება. თუ დირექტორი და მფროსი ქალიც რუსი დარჩა ხომ საქმე სულ დალუპული იქნება

ჩვენ კარგად გვახსოვს, როგორ უხვდებოდნენ ყველა ესენი და თვით მასწავლებლებიც შარშან ქართველ მშობლებს, როგორი სიტყვით და საქმით იგერიებდნენ ქართველ დედებს—წელს უარესს უნდა მოველოდეთ.

ასეთი მაგალითი უკვე არა ერთი იყო. ამ დღეებში ერთმა ჩემმა ნაცნობმა მიიყვანა თავისი ბავშვები ქალების ერთ-ერთ გიმნაზიაში. ყველანი დაუხვდნენ, უმფროსიც, საქმის მწარმოებელიც და სხვა. მშობელი ეკითხებოდა, როდის დაიწყება სწავლაო, ვის უნდა მივართვა თხოვნაო, ადგილები არის თუ არაო და სხვა. უფროსი უკმეხად, სახის მანჭვით უპასუხებდა—ჩვენი თხოვნები კი მიიღება და თქვენი, ქართველებისა კი არა ვიცი რაო, ჩვენი სწავლა კი დაიწყება და თქვენი რა მოგახსენოთო, ჩვენში კი არის ადგილები და თქვენი რა ჩემი საქმეაო და ასე.

ასეთ ყოფაში ქართველი მოწაფეების და მასწავლებლების მდგომარეობა სამძიმო იქნება, თუ მთლად აუტანელი არა.

ჩვენი ღრმა რწმენით ასეთ გიმნაზიებში სულ რომ არ იყვეს ის საწყალი ქართული 4 კლასი და ასეთი გიმნაზიები დავტოვოთ მთლად რუსულად, ისევ ის სჯობიან, თორემ შეიძლება ბავშვებსაც უნაყოფოდ ჩაუაროთ წელიწადმა და უსიამოვნებაც ბევრი იწვნიონ.

რაც შეეხება სხვა აღზრდითი უარყოფითი მნიშვნელობას და ჩვენთვის საზარალო მდგომარეობას, ასეთ შერეულ გიმნაზიებში, ეს საკმარისად აქვს დახატული მ. გრ. ლორთქიფანიძეს თავის წერილში სახ. გაზ № 325 და აღარ გავიმეორებთ.

ვიტყვით მხოლოდ, რომ გიმნაზიების მოწაფეთა გადაჯგუფებას დიდი მნიშვნელობა აქვს სკოლის ნაციონალიზაციის საქმეში და ეს საკითხი სამინისტროში უნდა გადაისინჯოს.

მშობელთაგანი

ყალამშიელთა თხოვნა

ბორჩალოს მაზრის ყალამშიის მცხოვრებთაგან.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ შემდეგი თხოვნა მიიღო:

ჩვენ სოფ. ყალამშიაში მცხოვრებთ დიდი ხნიდან გვედო და გვადგია ბატონყმობის მძიმე უღელი ჯერ დიმიტრი ორბელიანისა და შემდეგ თ დ ევგენ გენო ქობულაშვილისა, ჩვენ სულ 250 დესეტინა მამული გვაქვს 21 კომლის ნადელი. ეს 21 კომლი გარდაიქცა 53 კომლად. დანარჩენი მამული იჯარით გვეჭირა დიდ ფასად. ეს მამული 1910 წ. რუსეთიდან გადმოსახლებულებმა იყიდეს იქვე ჩვენზედ ნახევარი ვერსის სიშორეზე. რითაც დიდი გაჭირვებაში ჩავარდით უმამულობისაგამო. ერთი ხნობით მოვინდომეთ აყრა და ცხოეთში გადახვეწა ე. ი საბერძნეთში წასვლა. მაგრამ ჩვენმა მოძღვარმა გაზეთებში გამოაცხადა ჩვენი აყრა, როგორც სხვებიც ბევრნი წავიდნენ. საზოგადოებამ გაიგო თუ არა ჩვენი აყრა მრჩეველები გამოგვიგზავნა. ერთი იყო ლეგატუსი (დუშიკო ფალავანდიშვილი) ალკვითქვა ფულით დახმარება. მივიღეთ კიდევაც სათავად-აზნაურო ბანკიდან 1400 მ. ეს ფული დღეს ჩვენზე ითვლება ვალად. ჩვენ რაც რამ გვებადა, გავყიდეთ, ზოგიც ის 1400 მ. მიუმატეთ და 500 ათასი დესეტინა გამოვსყიდეთ რუსებისაგან. იმათ ველარ გამოიყენეს ეს ნაყიდი მამული: ზოგნი ამერიკაში წავიდნენ, ზოგნი რუსეთშივე. რამოდენიმე კომლი კიდევ დარჩა 1916—1917 წლებამდის, როდესაც მსოფლიო ომი გამოცხადდა და ჩვენი ახალგაზდობა ბრძოლის ველზე გაიწვიეს. რომელთაგან ბევრი ველარ დაუბრუნდა ცოცხალი თავის კერასა შინ მარტო მოხუცებულები და უძლურები დარჩნენ, ამ მომენტით ისარგებლეს ოსმალეთიდან და საბერძნეთიდან სალდათობას გამოქცეულმა ბერძნებმა. ზოგმა იჯარით [illegible], ზოგმაც იყიდა რუსეთის ქვეშევრდ[illegible] ბერძნების სახელზე. გაჩეხეს და გაანადგურეს დიდძალი ტყე იქვე კარის ძირში ჩაგვისახლდნენ, სადაც ჩვენი საზოსტნე ალაგებია, რაც დავთესეთ ველარაფერი გამოვიტანეთ, რადგან ისინი შიგ ცხოვრობდნენ. როდესაც სომეხ-თათართა შეტაკება დაიწყო და ჩვენი მეზობელი სოფ. ბოსლები აიკლეს 30-სა წარსული მარტის თვეში, მერე ამ ბერძნებზედაც აპირობდნენ დაცემასა, დაიწყეს ცხადად თუ ქურდულად ბერძნების შეწუხება. ისინიც შიშით ველარ დადგნენ და გაყიდეს თავიანთი ხის შენობები, ზოგი ჩვენ ვიყიდეთ, ზოგიც თათრებმა, ეხლა ჩვენ დაგვიწყეს საჩივარი, ყალამშიელებმა აგვყარესო. ჯერ როდესაც ოსმალეთი ჩვენი მხარეში შემოვიდა, ფაშასთან იჩივლეს (ახმედ ბეგთან) გამოძიების შემდეგ გაამტყუნა ამ პასუხით; თქვენ თითონ გაგიყიდნიათო, ეხლა რაღას ედავებითო. ბაშკიჩეთის კამისარმა გამოგვიცხადა 818 მანეთი უნდა გადაიხადოთ ბერძ[illegible]ების სასარგებლოდო. ჩვენ არავითარი ძალდატანება არ გვიხმარია იმათ წინააღმდეგ, თოფ-იარაღით არ მივხტომივართ. მხოლოდ უთხარით, რაკი ადგილი ცოტაა, არც ჩვენა გვყოფნის, არც თქვენ, თქვენი წილები ჩვენ მოგვყიდეთ თქო, არც თითონ უნდოდათ დგომა, მარტოოდენ უბრალო მიზეზია. უმორჩილესად გთხოვთ მოახდინოთ შესაფერი განკარგულება რომ ეს ჩვენზე უსამართლოდ შეწერილი გადასახადი გაუქმებული იქმნას ან დანიშნოთ კეთილ-სინდისიერი პირთაგან კომისია საქმის გამოსარკვევად. იქამდე გაკადნიერდნენ ბერძნები, რომლებიც საქართველოს მიწა-წყალში ცხოვრობენ, სალდათის მიცემაზე უარი განუცხადეს ექიმ მირზაშვილისა და კომისიას, დასცინიან საქართველოს მართველობას ქართველი რა ხალხია, რომ იმათ დავემორჩილოთო, ამავე დროს ცხოვრობენ საქართველოს საუკეთესო მამულებში და ქართველი ხალხი, ნამეტანად ბორჩალოს მაზრაში, უმამულობით დიდ შეწუხებაშია, ლამის ხელმეორედ გაგვიხდეს აყრა და გადახვეწა, დიდი უსამართლობა იქნება, უომ ვილაცებმა ასე დაგვჩარონ იქ, სადაც იმდენი სისხლი ჩაგვიღვრია და ჩავღვრით, ჩვენ რომ ჩვენ მამაპაპათა მამულში ვერ ვიცხოვროთ. ვიმედოვნებთ ჩვენ თხოვნას უყურადღებოდ არ დასტოვებთ. სოფ ყალამშიის რწმუნებულნი მღ გიორგი ომარაშვლი ექვთიმე ციხელიშვილი.

გამომცემელი
სამსონ ფირცხალავა.
რწმუნებული მთავარ კომიტეტისა.

ექიმი შ. ა. მიქელაძე მიიღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 6—7 საათამდე, მიხეილის პროსპექტი № 118.

ექიმ ა. ვ. ლევენშტეინის კაბინეტები წამლობა რენტგენის სხივები და ელექტრონით. მიიღება ავადმყოფები შინაგან, ნერვიულ და ქალთა სნეულობით. რენტგენის სხივებით და ელექტრონით წამლობა წინასწარი ჩაწერით. სპეციალურად გულის, ფილტვების, კუჭის და ჭლექის ავადმყოფობა. ავადმყ. მიიღ. 4—8 საათამდე გარდა კვირა დღეებისა. კრილოვის ქ. № 5, ბინა № 3. ტელ. 12—46. ავადმყოფს თარჯიმანი უნდა ახლდეს თან. 991

ექიმი ქალი რ. ბ. შიშლო-ხაზაშვილი მედიცინის დოქტორი ჟენევის უნივერსიტეტისა და ედინბურგის მედიკურ-ქირურგიულ კოლლეჯისა. იღებს ყოველ დღე შინაგან, ქალურ და ვენერიულ ავადმყოფთ და იძლევა საბებიო დარიგებას. სიფილისის წამლობა ახალი მეთოდებით დილის 10—12 ს. და საღამოს 6—7 ნახ. საათამდე. სერგიევის ქუჩა (სოლოლაკი) სახლი № 9. ვოევნის მოედნის ახლო ტელ. 9—26. 5087

ექიმი კბილისა კონსტანტინე არდაზიანი განაახლა ავადმყოფების მიღება 11—2 საათამდის. მელიქოვის ქუჩა № 11 ექიმი არდაზიანის ბინა. 1219

ექიმმა დიასამიძემ განაახლა ავადმყ. მიღება ნაშუადღ. 1—2 სად. 5—6 კვირის გარდა. ოლღის ქუჩა 15 ტელ 18—03 2010

ექიმი წულუკიძე. განაახლა ავადმყოფების მიღება შინაგან და ქირურგიულ ავადმყოფების მიღება: დილის 10-დან 11 საათამდე და საღამოს 5-დან—6-დე. ტელ. 11—35. 2001

ექიმი ვ. მუსხელიშვილი იღებს ავადმყოფთ დილის 12—2 საათ. ყორღანოვის ქ. № 6.

ექიმი ნ. ი. მახვილაძე იღებს სპეციალურად მალარიით (ციება) და მისი შედეგებით დასნეულებულთ, სისხლის ნაკლებობით, გულისა, ფილტვისა, ქარებით და სხვ. შინაგან სნეულებით ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5—7 ს. ელექტრიზაცია და მასსაჟი. მისამართი მოსკოვის ქ. № 11. 1128

ექიმი მ. გ. ვეფხვაძე ტომსკის უნივერსიტეტის ვენერიულ კლინიკაში ორდინატორად ნამყოფი იღებს ავადმყოფებს კანისა და ვენერიული სნეულობით. 3 საათიდან ნაშუადღევის $5^{1}/_{2}$ საათამდე ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ, რაზიკზლის ქ. № 19. 992

ექიმი ლ. ა. ხარაიძე იღებს [illegible] სნეულებიან ავადმყოფთ, საღამოს 6—[illegible] საათამდე. [illegible] დილის 9—1[illegible] [illegible] ქუჩა № [illegible] აუდიტორიის ახლო. 129[illegible]

ექიმი პავლე არდაზიანი დაბრუნდა იღებს ბავშვთა და შინაგან ავად[illegible] მყოფთ, დილის 8—9 ს. და საღ. 4—[illegible] მელიქოვის ქ. 12, მე-9 უბანი, [illegible] № 14

ექიმი ი. დ. ჯაფარიძე. შინაგანის, ყურის, ყელის და ცხვირის სნეულებანი. ავადმყოფებს მიიღებს დილით 11—1 ს. საღამოს 5—7 ს. მადათოვის [illegible] № 7 ტელეფონი 17—49. 116[illegible]

ექიმი ი. ი. ბერიშვილი დაბრუნდა განაახლა მიღება ვენერიული საშარდე ორგანოების, სიფილისის (შხაპუნება 606—914) და კანის ავადმყოფობისა. დილით 9—12 ს. და მოთი 5—8 ს. ქალების მიღება 12—[illegible] კვირობით მხოლოდ დით მიხაილოვის სახვევი სასტუმრო „ნოეს“ პირდაპირ [illegible]

ექიმი ნ. ლ. ტურიაშვილი ([illegible] ნის დოქტორი მიუნხენის [illegible] ვერსიტეტისა) ღებულობს ავადმ[illegible] ყოველ დღე შუადღის 12—2 [illegible] 4—5 საათამდე. შინაგანი, ბავშვების, ბებიო და საშვილოსნოს სნეულებანი. კოლოხის ქუჩა № 7. სიმხოვიჩის აფთიაქის გვერდით.

ექიმი ი. ქ. აბაკელია შინაგანი ავადმყოფობა, განსაკუთრებით ავადმყოფობანი გულმკერდისა: ფილტვის, სასუნთქისა ფილტვების აპკისა, [illegible] და ჯირკვლებისა. ამოცნობა (დიაგნოზი) და წამლობა ყოველი გვარი [illegible] სისხლნაკლულობისა და მალარიისა. ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე გარდა [illegible]რისა საღამოს $4^{1}/_{2}$—6 საათამდე. დიდის ქ. № 26. ტელ. 5—86.

თვალის სამკურნალო მუდმივი [illegible] ლით ექიმ დოხნინისა
რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში [illegible] სტენტად იყო ვენასა და პარიზში [illegible] კლინიკებში. თვალით ავადმყოფნი [illegible] ბიან დილის 9—1 საათამდე და [illegible] 4—7 ს. მიხეილის პროსპ. № 1[illegible] ლოს კინო-თეატრის მახლობლად [illegible] და საოპერაციო ავადმყოფები [illegible] სიონითაც მიიღებიან.

ექიმ ნავასარდიანის პირველი [illegible] სამკურნალო.
(დაარსებულია 1880 წელ[illegible])
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპ[illegible] დღე (გარდა კვირისა) დილ[illegible] „606“ და „914“ 11—1[illegible]
ბ. ა. ნავასარდიანი—11—1[illegible] რგიული და ვენერიული (სიფილ[illegible]
ე. ი. მაშნერი: 9—10 ს. [illegible] საშარდისა.
ბ. ბ. აგასართვი: $9^{1}/_{2}$—2 [illegible] შინაგანი ავადმყ.
აგეტიხიანი—კანისა და ვენე[illegible] ყოფებს $11^{1}/_{2}$ ს.
მ. მ. ბენიამოვიჩი: 10—12 [illegible] ყელისა და ცხვირის სნეულებ[illegible]
ხ. გ. აგეტიხიანი—9—11 [illegible] ბავშვთა ავადმყ.
ი. ი. ტერ-გრიგორიანც[illegible] ნაგანი.
საღამოთ[illegible]
ა. ნ. იხაკიანი: 6—7 ს [illegible] მყოფობანი და ქირურგიუ[illegible] რჩევა-დარიგება 1 მან. ს[illegible] უფასოდ, კონსულტაციებ[illegible] მორიგებით.
სამკურნალოს დირექ[illegible] დოქტორი ა. ნავასარდი[illegible]

პერძიუ სამკუ[illegible]
სპეციალისტ ექიმ[illegible]
მომსვლელ ავადმ[illegible]
ავადმყოფების მიღება ყ[illegible] დეგ ექიმების [illegible]
ა. დ. ალექსიძე შინა[illegible] სნეულებანი 11—1 ს. დ[illegible]
ნ. ტ. ანდრონიკაშვილ[illegible] ვენერიული ავადმყ. 8—9 [illegible]
გ. მ. რექვავა შინაგანი [illegible] ბანი 9—11 ს. და 4—5 [illegible]
სამკურნალოსთან არის [illegible] რია, სადაც შეიძლება ყ[illegible] ლიზის მოხდენა.
მისამართი: ერეკლეს [illegible] ხოსის მოედანთან.
სამკურნალოში ყოველ[illegible] მორიგი ექიმი.

საპოლიტიკო და ხალ. ლიტერატურო გაზეთი
„სახალხო საქმე“
ღირს: თვით 10 მან., ნომერი ღირს პროვინციასა და ტფილ[illegible] კაპ., რკინის გზის სადგურებზე 60 კ., განცხადება: ჩვეულებრივ[illegible] ქონი პეტიტით პირველ გვ. 60 კაპ., უკანასკნელ გვ. 40 კაპ. [illegible] ვიარო განცხადება 15 მან. ხელის მოწერა და განცხადება მიიღ[illegible] დაქციის კანტორაში ყოველ დღე დილის 9—3 საათამდე, სასახლ[illegible] № 6, ფოსტის ყუთი 190, ტელეფონი 12—29.